БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 223 (11208)
1966 оной
сентябриин 21,
среда

сэн 2 мүнгэн

Л. И. БРЕЖНЕВ СОФИ ЕРЭБЭ

СОФИ. сентябриин 19. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна Секретарь Л. И. Брежнев Болгариин Коммунис партиин Центральна Комитедэй уряалаар мүнөөдэр Софидо хани ёhоор айлшалжа ерэбэ. Л. И. Брежневтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов ерэлсээ.

Софиин аэродром дээрэ Л. И. Брежнев, Ю. В. Андроповые БКП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Тодор Живков, БКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд ба гэшүүндэ кандидадууд, ЦК-гай секретарьнар болон гэшүүд, бусад партийна харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, Софиин олониитын хэдэн мянган түлөөлэгшэд угтаа.

ХҮДӨӨГЭЙХИДЭЙ ҺАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

МУХАР-ШЭБЭРЭЙХИД ЭЛИДХЭНЭ:

300 МЯНГА—МАНАЙ ЗОРИЛГО

КПСС-эй XXIII съездын болон ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын тулада аймагай таряашад мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлдэ ехэ амжалта туйлаба.

...найнай аша үрэ гаранхай. Аймагаймнай ажахынууд ...үедэ ургаса хуряалгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, ...жэлэй тарилгада 160 мянган центнер үрэhэ хуу... ...талхаха түсэбэйнгөө 100 мянган центнерыень сэ... ...балдаад, паар хахалха түсэбөө хахадлаад, по... ...даарахи hолоомоёо суглуулан hүрилжэ байнхай. ...ай хамта, гүрэндэ таряа худалдаха түсэбөө сен... ...19-дэ дүүргэжэ, ехэхэн илалта туйлагдаба. ...хээрээ энэ жэлдэ 191 мянган центнер таряа Эхэ ...до худалдаха аад, 203810 центнер тушаагдаа.

...рэндэ таряа тушаалга олонхи ажахынуудта hаадгүйгөөр ябуулагдаа. Энэ жэлдэ Суулгын совхоз (директорынь Л. Ц. Цыренов, парткомой секретарь нүхэр ...Крупенников) шэнэ ургасаhаа 36 мянган центнер ...худалдаха түсэбэй орондо 37 мянгые гүрэндөө ...иhан байна. «Коммунизм» колхоз (түрүүлэгшэнь ...Тюгрин, парткомой секретарь И. И. Шолохов) 19 ...ганай орондо 25137 центнер, «Заганский» колхоз (түрүүлэгшэнь Г. М. Конев, парткомой секретарь А. А. ...ев) 20 мянганай орондо 24 мянган центнер, ... колхоз (түрүүлэгшэнь Е. В. Иванов, парткомой секретарь В. И. Петров) 18 мянганай орондо ...676 центнер, «Забайкалец» колхоз, (түрүүлэгшэнь А. А. Братеньков, парткомой секретарь Радионов) ...мянганай орондо 21529 центнер, «Родина» колхоз (түрүүлэгшэнь С. Г. Ревенский, парткомой секретарь Яньков) 15 мянганай орондо 17 мянган центнер худалдаhан байха юм. Ленинэй нэрэмжэтэ артель (түрүүлэгшэнь Козлов), мүн «Знамя Ленина» колхоз (түрүүлэгшэнь Семенов, парткомой секретарь Ефимов) таряа гүрэндэ худалдаха түсэбөө дүүргээ. Мүнөө үедэ «Эрдэм» совхоз таряа худалдаха түсэбөө дүүргэжэ байнхай.

Энэ жэлдэ оробhо таряанай баян ургаса абажа байхадаа, манай аймагай тарияашад түсэбөө дүүргээшье hаа, гүрэндөө үшөө ехэ оробhо худалдаха зорилго урдаа табинхай. Жэшээлхэдэ, «Искра» колхозой гэшүүд жэлэйнгээ түсэбые хоёр дахин үлүүлхэ гэхэ гү, али хамта 40 мянган центнер таряа худалдахаар шиидэбэ. «Родина» колхоз баhал хоёр дахин үлүүлхэ. Аймагаймнай бэшэ ажахынууд жэлэйнгээ түсэбые 1,5 дахин үлүүлэн дүүргэхэ юм.

Бухы дээрэнь хамталан гаргахада, манай аймаг хамта 300 мянган центнер таряа гүрэндөө худалдаха болоно. Энээнэй урда тээ 250 мянган центнер тушааха гэhэн социалис уялгатай байгаабди. Мүнөө абтаhан энэ уялгаяа аймагаймнай тарияашад хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй hайндэр болотор дүүргэжэ, тэрээндэ ажалай бэлэг болгохо хүсэлтэй.

Н. МАЛЫГИН,
КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь.
Ц. ЦЫБИКОВ,
аймагай соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.
Н. ХОРОШИХ,
үйлэдбэриин управлениин начальник.

ХОНИШОДТО—ТҮЛӨӨҺЭ

ЯРУУНА. Мүнөө жэлдэ Яруунын совхозой хонишод hайнаар ажаллажа байна. Ахалагша хонишон Цыдып Бадмаев харууhалдаг 100 эхэ хонин бүриhөө 105 хурьга түлжүүлжэ, хонин бүриhөө 4 килограммhаа үлүү ноoho абажа, социалис мүрысөөндэ эрхимлэбэ. Ажалдаа ехэ амжалта туйлагшадай тоодо ахалагша хонишод И. Шопхоев, А. Жамсуев, Д. Рыгзенова гэгшэдэй хүтэлдэг бригаданууд ороно. Совхозой дирекци, партийна комитет ажалай дүн согсолходоо, түрүү ябаhан хонишодто ажалай нэмэлтэ түлөөhэ үгэбэ. Хамта 15 хонишодто 96 хурьга нэмэлтэ түлөөhэ болгон хубаарилагдаа.

Ерэхэ жэлдэ олон хурьга абахын тулада совхозойхид мүн лэ оролдолго гарганхай. Энэ ажахыда 7200 эхэ хонин үрэжүүлэгдээ. Олонхи отарануудта искусственна үрэжүүлгые хонишод өөhэдөө үнгэргөө. Мүнөө эндэхид намарай сагта хонидоо hайса таргалуулжа, үбэлжэлгые угтахаяа байна. **А. БАБУШКИН.**

ЭЛБЭГШЬЕ, ХЯМДАШЬЕ

НИИТЫН МАЛЫЕ гансахан талха таряа, шэмэтэ тэжээл дээрэ байлгахын аргагүй ха юм. Энээнэй хажуугаар бүдүүн тэжээл хэрэгтэй. Теэд энэмнай хаанаhаа тиимэ элбэгээр абтаха болоноб? Сабшалангhаа... Энэ ехэ баялигаа «Родина» колхозой гэшүүд hайнаар эдлэжэ байдаг болонхой.

Тус ажахыда 1300 гаран гектар сабшалан тоологдодог. Бүри урдань талха таряанай багаар таригдадаг, ниитын мал hүрэгэй үсөөн байхада, сабшалангай үбhэ ургуулха хэрэгтэ нилээд анхарал табигдаhаншье hаа, hүүлэй hүүлдэ туга сабшалангаа үрэжэлтэй болгохо хүдэлмэри ябуулагдахала болишоhон байгаа. 1960 онhоо хойшо урзанда жэл гаратар артелиин сабшалангай гол буусаhаа оройдоол гектарай 6—7 центнер үбhэн абтадаг байба. Адууhа малай тоо толгойн жэл үнгэрхэ тудам олошоржо байхада, үбhэн хаанашье хүрэдэггүй, үбэлжэлгын үедэ дуталдадаг байhан. Тиигээд ямар асуудал шиидхэгдэхэ болоhон байгааб? Артелиингээ баялиг—сабшалангые саашадань hайжаруулжа, үбhэ ногооной ургасые дээшэлүүлхэ гэhэн шухала зорилго колхознигуудай урда табигдаhан. Тиигэнгүй яалтайб! Тус колхоздо саг үргэлжэдөө хүдэлдэг луговодуудай звенонууд байгаагүй. Сабшалангай зарим тала ганса нэгэн хүнүүдтэ даалгагдаашье hаань, гансал уhалалгаар хизаарлагдадаг байhан. Жэл бүри наг шэбхэ гаргагдажа, газартань үрэжэл болохоор тараагдаагүй. Шугы бүргааhан сэбэрлэгдэжэ, сабшалан үргэдхэгдэдэггүй байба.

Харин 1965 онhоо захалаад сабшалан hайжаруулха талаар республика дотор горитой хүдэлмэри ябуулагдажа, түрүү луговодуудай үүсхэл гаража эхилхэдэ, тамиpайхид тэрэниие халуунаар дэмжээ юм. Тэрэ жэлдэ колхоздо луговодуудай 4 звено эмхидхэгдэhэн байгаа. Энээнэй ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Машина техникэ ашагтайгаар хэрэглэгдэжэ, 4 мянган тонно наг шэбхэ гаргагдажа тараагдаа. 225 гектар газар шэбхэжүүлэгдээ, 1020 га сабшалан уhалагдаа. 600 гектар газар борнойлогдонхой. 240 гектарай дэгнүүhэн отологдоhон байха юм. Зарим участогуудта шүдэтэй катогуудаар хүриhэниинь соологдоhон байха юм. Иимэ хүдэлмэри ябуулхада, сабшалангай үбhэ ногоон үдхэнөөр, hайнаар ургадаг болоhон байна. Жэшээлхэдэ, урдань Омбоон гэжэ буусада 240 гектар сабшалан дээрэ гектарай 6—7 центнер үбhэн сабшагдадаг байhанаа, мүнөө жэлдэ гэндэhээ 18 центнер үбhэн сомогдобо.

> * Хяагтын «Родина» колхоз түсэбhөө гадуур 5 мянган центнер үбhэ бэлдэбэ.
> * Зарим звенонуудай бэлдэhэн үбhэнэй өөрын үнэ центнерэй 50—60 мүнгэн.
> * Ажахынхид колхозойнгоо буусаhаа ондоо тээгүүр үшөө 10 мянган центнер үбhэ сомохонь.

аша үрэ ехэ. 1310 гектар сабшалангай мянгаад гектарынь уhалагдадаг болоhон, нилээд ехэ газар утэгжүүлэгдэhэн байха юм. Луговодуудай звенонууд саг үргэлжэдөө хүдэлдэг болоходоо, даадаг сабшалангаа жэлэй дүрбэн сагта хаража, тэрэнээ hайжаруулдаг болонхой. Үбhэ хуряалгын дүүрэмсээр, халуун намарhаа эхилээд, hубаг ханаабууд заhагдана, үбhэнэй газарта байдаг модо шулуун сэбэрлэгдэнэ. Үбэлдөө, мүн хабар эртэ сабшалан дээрэнь наг шэбхэ гаргагдажа тараагдадаг болоо. Тиигээд гол горхонуудай уhанай гэдэжэ урдажа эхилхэдэ, луговодууд газараа хэдэ дахин уhалхые оролдоно.

Энэ жэлэй эхинhээ хойшо колхозой сабшалан дээрэ бүришье

Звенонуудта ажалладаг зарим түрүү луговодуудай ажал хэрэгтэй танилсахада, тэдэнэй оролдосотойгоор, аша үрэтэйгөөр хүдэлhэн элеэр харагдана. Тусхайлан хэлэхэдэ, луговод Сидор Иванович Агафонов 60 гектар сабшалан даажа абаад, га бүриhөө 18,6 центнер үбhэ ургуулаа. Алексей Никитович Пашковой даадаг участогhаа баhал эды ургаса абтаа. Үнинэй луговод Николай Егорович Андреев гектар бүридэ хори гаран центнер үбhэ ургуулна. Жэшээ харуулан хүдэлжэ байhан иимэ луговодууд ажахыда олон. Тэдэнэй оролдосо үүсхэлэй ашаар мүнөө жэлдэ артелиин бухы сабшалан дээрэhээ хамта 21 мянган центнер үбhэн сомогдоо гэхэ гү, али хараалhан түсэбынь 5 мянган центнерээр үлүүлэн дүүргэгдэhэн. Үбhэ ногооной ургасын талые дунда жэшээгээр харуулхада, хэрбээ нёдондо га бүриhөө 12,7 центнер тэжээл хуряагдаhан hаа, мүнөө жэлдэ тэрэнь 16 центнер хүрэтэрөө ехэ болоhон байха юм.

Үбhэ тэжээл ехээр бэлдэжэ абалга ганса ургасаараа болодоггүй ха юм. Тэрэниие хуряажа, соможо абаhанhаа болоно. Тиимэhээ тус колхозойхид үбhэ хуряалгын хүдэлмэриие богонихон болзорто үнгэргэжэ шададаг. Байгша ондо «Родина» колхоздо үбhэнэй хүдэлмэри июлиин 26-hаа эхилээд, августын 8 болотор гэхэ гү, календарна 13 үдэрэй туршада дүүргэгдэhэн байгаа. Хуряалгын хүдэлмэридэ 21 звено эмхидхэгдэжэ, зарим үдэрнүүдтэ 640 хүн үбhэндэ хабаадуулагдаhан байна. Илангаяа колхозой хоёрдохи отделенидэ үбhэниинь бүришье түргөөр хуряагдаа. Эндэхид 360 гектар сабшалангаа хүдэлмэриин 10 үдэртэ хуряагаад, хамта 6506 центнер үбhэ hүрилжэ абанхай.

Тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаhада колхозой конторо соо hуудаг хүнүүдшье эдэбхитэйгээр хабаададаг, тэдэнэй зарим нэгэниинь звенонуудые даажа гарана. Жэшээлхэдэ, А. Н. Зимирев 80 гектар сабшалан даажа абаад тосхонойнгоо эмхи зургаануудhаа хүнүүдые суглуулжа, звенодоо ажаллуулаад, хамта 1607 центнер үбhэ сомоо. Тус звеногойхид сабшалангаа 30 процентыень гар хажуураар, үшөө 20-ёод гектарта хүдөө хээрэ газараар нэмэжэ сабшалсаад, гектар бүриин дунда зэргээр 16 центнер үбhэ хуряаhан байгаа.

Сабшалангай ургаса горитой абтадаг боложо, үбhэнэй өөрын үнэ нилээд хямдарба. Энэ жэлэй дүнгүүдhээ харахада, бусад звенонуудта hайн жэшээнүүд элирhэн байна. Колхозой хоёрдохи отделениин луговод И. Ф. Степановай даадаг 50 гектар участогhаа хамта 1390 центнер гэхэ гү, али га бүриин 27,8 центнер үбhэн сомогдоhон. Тэрэнэйнь өөрын үнэ сэн центнерэй 51 мүнгэтэ болоо. Луговод П. Ф. Жарниковай 48 гектар участогhаа абтаhан үбhэнэй өөрын үнэ центнер бүриин 46 мүнгэтэ болобо.

Т. ГАРМАЕВ,
манай тусхай корр.

...Хуряалгын түрүүшын үдэр... хойшо Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм» колхозой механизаторнууд ажалаа бүтээсэ... эмхидхэжэ байнхай. ...хадалга дээрэ Иосиф Кадратович Ефимовэй хүтэл... звено хододоо шалгарна. ...гурбан агрегат үдэр ...халаанайнгаа даалгаба... үлүүлэн дүүргэнэ. Дээдэ зурагтань (баруун гарhаа) комбайнернууд И. Ефимов, А. ...ров, А. Колмаков гэгшэд. ...доохи зурагтань: тракторист Лука Гусляков. Тэрэ 7 ...хахалха даалгабариин ...до 8—9 га хүргэнэ.

Т. ГАРМАЕВАЙ фото.

АЖАЛАЙ ОХИН БАДАРНА

Мухар-Шэбэртэмнай ажалай амжалтанууд туйлагдажал байгша. Оробhо таряа худалдаха гүрэнэйнгөө түсэб-захилые дүүргэжэ, республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэжэ байhан ажахынууд олошоржол байна. Хэды хоногой саада тээ «Заганский» колхозойхид шалгараа.

Амжалта туйлахадаа ажалаа ямараар эмхидхэжэ байнаб? Тус колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэй хөөрэлдэхэдэ, иигэжэ мэдүүлнэ.

Колхозой түрүүлэгшэ Г. М. КОНЕВ:

— Мүнөө намар алтан тариян адхаржал байна. Энэмнай механизаторнуудай аша үрэ гээшэ. Тэдэнэр тарилгаяа hайнаар үнгэргөө, ургасаяа саг соонь харууhалаа — теэд лэ ашань эндэл харюулагдажа байна. Баян ургаса абтажа, гүрэнэйнгөө түсэб-захилые дүүргээбди. Манай Заганhаа 20 мянганhаа үлүү центнер тариян гүрэндэ худалдагданхай.

Ажалай талые хэлэхэ болоо hаа, колхозоймнай механизаторнууд хүршэлжэ байhан «Коммунизм» артелиин таряашадай жэшээгөөр, хуряалгые поточно аргаар үнгэргэжэ байна. Анхан таряагаа хадажа эхилхэдээ, бригада бүхэн ажалаа түсэблэhэн, агрегадуудта түсэб-маршрут зохёогдоhон байгаа. Тиигэжэл ажаллажа байнабди.

Мүнөө жэлдэ тарияламнай ехэ. 6.600 гектар! Тэрэнэймнай 5.390 гектартань шэниисэ таригданхай. Мүнөө хуряалгада 29 комбайн хүдэлнэ. Анханhаа хойшо 5 мянгаад гектарынь баалнууд болгогдоо, 2.200 га хуряалга хэжэ, 34.300 центнер оробhо сохижо абаад, тэрэнээ сэбэрлэжэ, гүрэндэ тушаажа, үрэhэ хүрэнгэеэ хаажа байнабди.

Хуряалгын хажуугаар мянган гектарта hолоомон hүрилэгдөө, 1.300 гектарта намарай паар хахалагдаа.

Партийна комитедэй секретарь А. А. БЕКЕШЕВ:

— Таряа хуряалгада олон хүнүүд хабаадана. Гансахан механизаторнууд хүдэлнэ бэшэ, тоогууд дээрэ колхознигууд ажалладаг. Энэ намар таряа хуряалгын үедэ 11 коммунист, 18 комсомолшууд хабаадана. Эдэнэр жэшээ харуулдаг, социалис мүрысөөндэ эдэбхи үүсхэлтэй. Жэшээлхэдэ, коммунист Валерий Афанасьевич Нестеревэй даадаг СК-3 комбайнай агрегат хуряалгын эхинhээ хойшо 4 мянган центнер оробhо суглуулан сохёо. Иимэ хүнүүд олон. Мүн үдэр бүри таряа зөөжэ, шалгаржа байдаг автомашинын жолоошод бии.

Б. ЖАМБАЛОВ.

Бэшүүрэй аймагай «Дружба» колхозойхид таряа хуряалгаяа яhала дэлисэтэйгээр ябуулжа байна. Тэдэнэр энэ жэлдэ 25 мянган центнерhээ үлүү таряа гүрэндэ худалдаха юм. Мүнөө үеын комбайнернууд, механизаторнууд таряа хуряажа, унаhан малгайгаа абанагүй.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: (дээдэ зураг) комбайнер Ш. Очиров «СК-3» түхэлэй комбайнаар 10 үдэрэй туршада 3 мянган центнер тухай таряа сохёо.

Комбайнер Очир Аюшеев (зүүн гар тээнь) 6 үдэрэй туршада 311 гектар таряа унагаажа, 3 мянган центнер үлүүтэй оробhо таряа сохёо. Хажуудань колхозой 2-дохи отделениие эрхилэгшэ У. Б. Ванданов байна.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

ПАРТИЗАН АЛДАР СОЛЫН ХОТО

...Брянска областиин ажалшад ...тизан хүдэлөөнэй 25 жэлэй ...тэмдэглэжэ байна. Эндэ Гу...анай танкова hүрэг дээрмэ... Москва худар добтолжо ябаhан 25 жэлэй үеэр эндэ зогсоогдоhон юм. Суута Брянска ой ...60 мянган партизанууд жаг... ...бодожо, дайсанай замые хаа... ...байлай. Эндэхи 12 мянга ...тэй партизанууд баатар габьяа гаргаhанай түлөө Советскэ Союзай орденууд, медальнуудаар шагнагдаhан байгаа. Брянскые партизан алдар солын хото гэжэ нэрлэдэг.

Эндэхи олон юумэн арад түмэнэй эгэршэгүй зориг тухай hануулна: Областной театрай мантан томо байшан дээрэ партизануудай дүрэ зурагууд харагдана, партизан хүдэлөөнэй хүтэлбэрилэгшэдтэ зорюулhан памятнигууд, олон тоото дурасхаалай самбарнууд ба шэн габьяатанай —Валентина Сафроновагай, Анатолий Коршуновой, Михаил Ромашинай, Алексей Бондаренкын, Дмитрий Медведевэй нэрэ абаhан үйлсэнүүд бии.

Хизаар нютагаа шэнжэлхэ музейн экспонадууд партизануудай габьяа тухай хөөрэнэ. Хоёр жэл үлүүтэй саг соо Брянскын партизанууд дайсанай сэрэгүүд ба техникэ тээжэ ябаhан мянга гаран эшелонуудые хүмэрюулhэн, дайсанай 120 самолёт унагааhан, 300 танк, хуягта машинануудые бута сохиhон, 145 мянган гитлеровецүүдые үгы хэhэн байгаа.

Урдын фронтовигуудай ба партизануудай баатар габьяата гурим заншалнууд мүнөө патриодуудай зохёон байгуулхы ажал хэрэгүүд дотор бэелүүлэгдэжэ байдаг. Брянскынхид түрэл хотоёо hандардаhан сооhоо hэргээн бодхоохоhоо гадна, ехэ гэгшын шэнэ предприятинуудые—автомобилиин завод, камвольно комбинат, газар уhалдаг машинануудай завод баринхай. Брянскын предприятинуудай марктай эдлэл хэрэгсэлнүүд дэлхэйн 35 орон худар эльгээгдэнэ.

(ТАСС).

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

...СССР-эй Верховно Соведэй Президиум нүхэр Николай Анисимович Щелоковые СССР-эй ниитын гурим сахиха министрээр томилхо гэжэ тогтоогоо.

(ТАСС).

СОВЕТ ЗАСАГАЙ 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

СОЦИАЛИЗМЫН АГУУЕХЭ ТУЙЛАЛТА

А. МОДОГОЕВ,
КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь

Октябриин социалис революциин илаһанай һүүлдэ түрэһэн, хүмүүжэһэн хүн зон, мүн тэрэшэлэн бүришье залуушуул түрэл арадайнгаа урдын мунхаг харанхы байдалые гансал ном һударһаа мэдэжэ абадаг шуу. Тиимэһээ хаанта засагай үедэ дарлагша ангинуудай зүгһөө гаргагдан дэмжэгдэжэ байгаа ехэ яһатанай шовинизм, үндэһэ яһатанай хоорондын илгаа болон хёморол гээшые тэдэнэр ой ухаандаа үзөөгүй. Ажалшан арадые ангиин тэмсэлһээ һаатуулха, тэдэнние дарлан мүлжэхэдэнь бэлэн байхын тула хаанта засаг, помещигууд болон капиталистнууд үндэһэ яһанай илгаае али болохоор һүжэрүүлдэг байгаа. Бусад түрэлтэн гэжэ тоологдодог бага арадуудай экономикын, политикын болон соёл культурын талаһаа гээгдэнги байдал тэдэнние хайра гамгүйгөөр мүлжэн дарлаха үндэһэн болодог һэн. Арадые дарлан мүлжэхэдэнь али болохоор туһаламжа хаанта засагта үзүүлдэг үсөөхэн баяшуул, ноёд болон ламанар лэ дура зоргоороо ажаһуудаг бэлэй. Харин ажалшан арад ямаршье эрхэгүй, арай голтой хоолойгоол тэжээн ажаһууха ушартай һэн.

Дарлажа байгаа ангиин дэмжэлгээр ехэ яһатанай зүгһөө гаргагдажа байгаа шовинизм дарлагданги ангиин национализмые түрүүлдэг, һүжэрүүлдэг, тэрэнэй үндэһөөр арадууд хоорондын үһөө хёморол үүдхэдэг байгаа.

Тэрэ үе сагай уйтай, мунхаг эрхэ байдал арадай уран зохёолшо Хоца Намсараевай бэлигтэй номууд соо, тэрэ тоодо «Тайшаагай ташуур» гэжэ пьесэ соо үнэн зүбөөр харуулагданхай. Энэ уран һайханайнгаа талаһаа нилээд һонирхолтой зохёол һүүлэй жэлнүүдтэ юундэшьеб мартагдашанхай. Тус пьесые дахин табижа, үнгэрһэн сагай мунхаг байдалые сценэ дээрэ һэргээбэл, ашата үрэтэй һэн гэжэ һанагдана. Юуб гэхэдэ, манай залуушуул, урданай хара хатуу сагай дарлалта үзөөгүй үетэн барандаа Агуухэ Октябриин социалис революциин тэдэнние ямар аймшагтай гасалангһаа абарһыень хоёр нюдөөрөө хараха, мэдэрхэ һэм шуу.

Партиимнай Ленинскэ национальна политикын аша үрэ

Коммунис партиие болон дэлхэй дээрэ эгээл түрүүшын ажалшан арадай гүрэниие байгуулагша В. И. Ленин хара хүсэнүүдэй аашалалдажа, ехэ яһатанай зүгһөө шовинизмын гаргагдажа байһан жэлнүүдтэ «хүршэ гүрэнүүдтэеэ хани харилсаагаа агуухэ яһатаниие доромжолһон крепостной ёһоной бэшэ, хүн ёһоной адли эрхэ үндэһэлжэ байгуулһан эрхэ сүлөөтэй, дулдыданги бэшэ ба бэеэ даанги, демократическа, республиканска омог түгэс Великороссии тухай шэбшэгшэ һэн. (В. И. Ленин. Бүхы зохёолнуудайнь суглуулбари, 26-дахи боти, 108-дахи хууд.). Росси дотор ажаһууһан бүхы яһанай ажалшадые нэгэдүүлжэ, социальна болон национальна дарлалтын гэнжэнүүдые бута татаха зорилготой ородой пролетариадай сүлөөрэлгын агуухэ үүргэ тухай Владимир Ильич тогтон хэлэдэг бэлэй.

Коммунис партиин ударидалга доро бусад арадуудай ажалшадтай хүсэ нэгэдүүлэн, ородой худэлмэришэн болон тариашадай илалта түгэсөөр хэһэн Агуухэ Октябриин социалис революци хадаа Россида урдань дарлагдажа байһан үндэһэ яһатан болон арадуудые шэнэ ажабайдалай замда гаргаа. Олон зуун жэлэйнгээ түүхэдэ тэдэнэр түрүүшынхеэ политическэ эрхэ, гүрэн түрэ оложо, шэнэ социалис гүрэнэй сүлөөтэ болон бүрин эрхэтэ ажалшад болоо бшуу.

Советскэ Союзай Коммунис партиин түүхэтэ агуухэ туйлалта хадаа бүхы нацинуудай адли эрхэ, тэдэнэй аха дүүгэй хани харилсаан болон таһаршагүй нэгэдэл дээрэ үндэһэлэгдэһэн олон яһатанһаа бүридэһэн социалис гүрэниие байгуулха тухай Ленинэй хараа түсэбые бэелүүлгэ мүн болоно. Урдань дарлагданги байһан арадуудай экономическа, политическэ болон соёл культурын талаар гээгдэнги байдалые усадхалгын тон орёо болон бэрхэшээлтэй асуудалые парти амжалтатайгаар шиидхэжэ шадаа. Тиигээгүй һаа, нацинуудай ёһотой адли эрхэ тухай хэлсэхэнь хүшэр байгаа бшуу. Энэ хэрэгтэ манай ороной арадуудай эбтэй бүлын аха заха болохо ород арадай, ородой ажалшан түмэнэй үүргэ сэгнэшэгүй ехэ. Ород арад урдань гээгдэнги байһан арадуудта энэрхы сэдьхэлэй туһаламжа үзүүлдэг, үзүүлнэшье. Тиихэ зуураа, ёһотой интернационализмын болон гуманизмын жэшээ харуулна.

Олон яһатанһаа бүридэһэн социалис гүрэнэй байгуулагдахада, арадуудай хоорондын хёморолой, национальна шэнжэ баримталан, харшаар хадхуу хатуугаар бэе бэедээ хандалгын, хара амяа харалгын үндэһэн усадхагдаа бшуу. Совет хүн зониие хани нүхэсэлэй болон хани харилсаанай, бэе бэедээ этигэлтэйгээр хандалгын болон үнэн сэдьхэлэй туһаламжын оршон байдалда хүмүүжүүлхэ зуулан, харшаар, хадхуу хатуугаар нинскэ ЦК арадуудай национальна онсо шэнжэнүүдтэ али болохо анхаралтайгаар хандаха, арадуудай хоорондохи харилсаануудта хабаатай орёо асуудалнуудые шиидхэхэлэ, нарин нигта байха тухай Ленинэй заабарие хүтэлбэри болгон байгаа, болгохошье юм. Энэ һүүлшынгэ бэшэгүүдэй нэгэн соо В. И. Ленинэй заабарие дурдахада таарамжатай гэжэ һанагдана. «...**Пролетариадай ангиин нэгэдэл, жагсаалай хүгжэлтэ ба хатуужалые национальна асуудалаар гаргаһан буруу ябадал юунһээшье үлүүгээр һаатуулдаг, тиигээд «гомдоһон» националнууд тэгшэ эрхын мэдэрэлые, энэ тэгшэ эрхын мэдэрэлые эбдэхэ, хазагайруулха ябадалда, мүн энэ тэгшэ эрхын мэдэрэлые нүхэд пролетаринарайнь ойлгомторгүйгөөр гү, али шог зугаа болгон эбдэхэ, хазагайруулхаданьшье гон һэргэг байдаг».** (В. И. Ленин. Бүхы зохёолнуудайнь суглуулбари, 45-дахи боти, 360-дахи хууд.).

Советскэ Союзай түүхэтэ дүй дүршэл олон яһатанһаа бүридэһэн гүрэндэ национальна асуудал шиидхэлгын зүб харгы заана. Аха дүү арадуудай эбтэй бүлэ соо экономическа, политическэ, болон соёл культурын талаар ямар гайхалтай, үльгэр домог соохидол хүгжэлгын бүхы эрхэ нүхэсэлнүүдэй яажа хангагдадагые илангаяа тодоор, этигэмээр энэ дүй дүршэл харуулна.

Тэрэнэй али бодо нэгэ гэршэ — манай буряад арадай хуби заяан мүн.

Хаанта засагай хаяа заха байһан Буряад орондо, хэнэйшье мэдэһээр капитализм имагтал XIX зуун жэлэй һүүл, XX зуун жэлэй эхин багта нэбтэржэ захалаа бэлэй. Октябриин революциин урда тээ экономикодомнай, ажаһуудалдамнай феодальна дундада зуун жэлнүүдэй хани харилсаанай үлэгдэлнүүд үзэгдэдэг һэн. Хаанта засагай, баяд ноёдой болон лама боонэрэй дарлалта доро харанхы мунхаг, ямаршье эрхэгүй ажалша буряад арад арай шамай ажаһуудаг байгаа. Тэрэ үеые зураглаһан иимэ шүлэгэй мүрнүүдые дурдая:

«Хуурай зоолэхэн хохир дээр
Түрэһэн үрим бэлэйлши.
Хониин нэхы мансы соо
Үдэһэн үрим бэлэйлши».

Тала дайдаар мал һүрэгоо туугаад лэ нүүжэ ябадаг, тон бүдүүлиг аргаар газар элдүүрилжэ һуража байһан арад зонойнай хуби заяан хэтэ холоһоо иимэл һэм шуу.

Иимэл гээгдэнги арад Ленинэй партиин хүтэлбэри доро, үнэн сэдьхэлтэй аха, сүлөөлэгшэ—агуухэ ород арадай туһаламжын ашаар бүхэли түүхын шата болохо капитализмые алгад гаража, феодализмһаа социализм хүрэтэр, харанхы мунхаг хаанта засагай үеын хара һэеы гэрһээ дунгяа гэрэлтэ һайхан мүнөөдэр хүрэтэр өөрынгөө хүгжэлтэдэ асари ехэ алхам хээ бшуу. Иигэжэл үльгэр домог үнэн болоо!

Зуун жэлнүүдтэ үйлэдбэриин хүсэнүүдэй хүгжөөгүй байһан газар нютагта хэдэхэн лэ табан жэлнүүдэй турша соо промышленность хүгжэжэ, тэрэнэй һалбари бүхэн мүнөө үеын техникээр зэбсэглэгдэһэн олон арбаад томо томо предприятинуудай бии болоод байхадань, үльгэр домог үнэхөөроошье һанаанда оронгүй байлтай бэшэл. Бодоодшье үзыт! Урдань энэ гэхэ ямаршье промышленна үйлэдбэригүй байһан Буряад орон мүнөө Эхэ оронойнгоо 70 областиһоо болон 30 хариин гүрэнүүдтэ промышленна продукци нийлүүлнэ. Тэрэнэй соонь машина бүтээлгын предприятинуудай үйлэдбэрилһэн зүйлнүүд, локомотивууд болон самолёдууд, электромоторнууд болон нарин тоосооной приборнууд диилэнхи хубинь болодог.

Урдань гол түлэб бусадай үйлэдбэрилһэн (хүдөө ажахын продукци тухай хэлэгдэнэ) продукци хэрэглээд лэ байдаг һаа, мүнөө Буряад орон мал ажахын продукци Эхэ орондоо үгэхэһөө гадна, бага бэшэ ороохо таряа үйлэдбэрилнэ. Ороохо таряа үйлэдбэрилгэ жэлһээ жэлдэ ургажа байна. Энэмнай баһал үльгэр домогой үндэһэн болоно бэшэ гү?!

Буряад орондо урдань оройдоол хэдэхэн юрэнхы шэглэлэй һургуулинуудай тоологдодог байгаа лаа, мүнөө зуугаад эхин болон дунда һургуулинууд, 4 дээдэ һургуули, 24 тусхай дунда һургуулинууд бии. 10 мянган хүн зондо студентнүүдэй хүртэсөөр манай Буряад орон Итали, Франци, Баруун Германи мэтын оронуудые ахижа гараа. Гайхашаа барашагүй жэшээнүүд арадай ажахын һалбари бүхэндэ бии байха. Революциин урда тээ толгой тооложо үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан буряад арадай мүнөө олон мянган хүнһөө бүридэһэн интеллигенцитэй болоод байһан ушар тэрэл үльгэр домогоймнай үшөө нэгэ үнэн гэршэ бэшэ гү? Тэрэ интеллигенциин тоодо хэдэн зуун эрдэмтэд, наукын кандидадууд болон докторнууд, доцентнүүд болон профессорнүүд ороно. Буряад орондомнай эрдэм шэнжэлэлгын олон тоото эмхи зургаануудые нэгэдүүлһэн СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин филиал нээгдээ.

Урданай мунхаг, гээгдэнги сагай үлэгдэлнүүд экономико, соёл культура, ажаһуудалдамнай огто үзэгдэхээ болинхой. Эдэ бүгэдэ тон богонихон түүхэтэ болзор соо туйлагдаа. Коммунис партиин ленинскэ национальна политикын, ород болон бусад арадуудай үнэн зүрхэнэй туһаламжын аша үрэ энэл даа. Иимэ хүгжэлтэ СССР-эй арадуудай аха дүүнэрэй бүлэ соо туйлагдаһаниинь өөрын удхатай, юуб гэхэдэ, манай орондо ажаһуугаа 131 наци болон арад үндэһэтэнэй урда зол жаргалай, һалбаран хүгжэлгын үргэн зам нээгдэнхэй, арадуудайнь аха дүүгэй хамтын туһаламжа хэн хэн гэшэгүй бүгэдэндэ хүргэгдэхөөр бэлэн байдаг шуу.

Манай ороной арадуудай аха дүүгэй, хани нүхэсэлэй, харилсан туһалалсалгын болон бэе бэеэ дэмжэлгын үндэһэ баримталжа байгуулагдаһан Советскэ Союз илагдашагүй хүсэтэ нэгэн бүлэ боложо тодороод, пролетарска интернационализмын үзэл бодолой илан мандалгын жэшээ болонхой.

Социалис нацинуудай хүгжэлтэ ба тэдэнэй интернациональна шэнжэнүүдые бэхижүүлгэ

Манай орон дотор социалис болон коммунис байгуулалтын үедэ нэгэ үндэһэтэй хоёр янзын хүгжэлтэ үзэгдэнэ гэбэл: нэгэ талаһаа арад бүхэнэй экономико болон соёл культура һалбарна, нүгөө талаһаа нацинууд бэе бэедээ улам дүтэлжэ, тэдэнэй экономико болон соёл культура бэе бэетэсэ таһаршагүйгөөр холбогдоно. Тиихэдэнь манай ороной нацинууд болон арад үндэһэтэнэй экономическа болон үзэл сурталай талаар нэгэдэл бэхижэнэ, тэдэнэй культура болон ажаһуудалда, ухаан бодолдо юрэнхы коммунис шэнжэнүүд хүгжэнэ. «Социализм ангиин дарлалтагүй үйлэдбэри эмхидхэхэдээ, гүрэнэй **бүхы** гэшүүдтэ баян бардам ажаһууха арга боломжо олгоходоо, хүн зоной **хүсэл эрмэлзэлээ дура зоргон соогоо хүгжөөхэ үргэн арга нүхэсэл** түрүүлнэ бшуу. Тэрэнэйнь лэ ашаар нацинуудай нэгэдэлгэ болон бэе бэедээ дүтэлэлгэ хүнгэрхэ, гайхалтайгаар түргэдхэгдэхэ байна бшуу», — гэһэн Ленинэй холын хараата үгэнүүд баримталагдана. (В. И. Ленин. Бүхы зохёолнуудайнь суглуулбари, 30-дахи боти, 21-дэхи хуудаһан).

Социализм национальна илгаа болон национальна онсо шэнжэнүүдые имагтал усадхадаггүй, харин наци болон үндэһэ яһатанай национальна соёл культурын янза янза соогоо һалбаран хүгжэхэ таатай зохид эрхэ байдал хангадаг юм. Тэрэнэй эли бодо нэгэ гэршэ Совет засагай жэлнүүдтэ буряад арадаймнай соёл культурын үзэгдөөгүйгөөр һалбарһан ушар мүн болоно.

Буряад орон тухай революциин урда жэлнүүдтэ, толилогдоһон нэгэ статья соо «буряад хэлые һэргээн хүгжөөхэ, буряад литература, наука болон соёл культурые байгуулха тухай хүсэлэнгүүд бэелүүлэгдэшэгүй хэрэг» гэжэ тэрэнэй авторнууд сэдьхэлһээ хара буун бэшэһэн байгаа. Харин мүнөө юун болоод байна гээшэб?!

Хэдэн арбаад газетэнүүд, олон тоото номууд түрэл хэлэн дээрэмнай хэблэгдэжэ гарана. Эндэ буряадай уран зохёолшодой, ород болон бусад аха дүү арадуудай, уран зохёолшодой, дэлхэйн классическа литературын түлөөлэгшэдэй номууд бии. Мүнөө буряад зон түрэл хэлэн дээрэ Маркс болон Ленинэй гайхамшагта зохёолнуудые уншаха аргатай болонхой. Буряад драмымнай театрай сценэ дээрэ буряадай болон совет драматургнуудай, дэлхэйн эрхим драматургнуудай пьесэнүүд табигдажа байдаг. Ленинэй орденто оперо болон баледэй театрай репертуар абажа харабал, буряад композиторнуудай зохёоһон һонирхолтой оперо болон баледүүдһээ гадна, ородой болон бусад арадуудай...

Түрэл арадайнгаа сэдьхэлэй баялигые харуулһан, буряадай абари зангые болон онсо шэнжэнүүдые тайлбарилһан гайхамшагта хатар болон дуунуудые Буряадаймнай дуу, хатарай ансамбль һэргээн табижа, орон соогуураа суурхуулна.

Иимэ жэшээнүүдые үшөөшье олоор дурдажа болохо байгаа. Наци болон үндэһэ яһатан бүхэнэй национальна соёл культурын иимээр һалбаран хүгжэлгэ имагтал социалис нацинуудай эбтэй бүлэ соо, совет засагай эрхэ байдалда хангагдаа бшуу, юуб гэхэдэ, иимэл эрхэ байдалда наци бүхэнэй эрилтэнүүд, бүхы гүрэнэй эрилтэнүүдтэй зохин тааралдадаг шуу. Тиихэдэ наци бүхэнэй формоороо национальна соёл культура социалис удхатай байдаг. Энэнь нэгэ уг зорилго болохо коммунизм тээшэ дабшажа ябаа манай оронуудай арадуудай политическэ болон соёл сурталай талаар нэгэ хараа бодолтой байһан ушарһаа дулдыдадаг шуу.

Ленинскэ национальна политикые бүримүһэн бэелүүлжэ байһан Советскэ Союзай Коммунис парти национальна илгаа, национальна онсо шэнжые хараадаа абангүй, ажахын болон соёл культурын байгуулгые хүтэлбэрилхэ ушарые буруу, коммунис байгуулалтада хоро хүргэхэ ябадал гэжэ тоолодог. Гэхэтэй хамта национальна илгаа болон национальна онсо шэнжэнүүдые үндэһэгүйгөөр ехэ болгохо, һүжэрөөхэ ушарые парти мүн лэ буруу гэжэ тоолодог. Олонхи үндэһэ яһанай онсо шэнжэнүүдэй олон зуун жэлэй экономическа болон соёл культурын талаар гээгдэнги, бусадһаа таһаранги байһанай хойшолонгынь гэжэ мэдээжэ бшуу. Олон яһатанһаа бүридэһэн нэгэ гүрэн соо наци болон үндэһэ яһатанай бэе бэедээ дүтэлэн хүгжэжэ байһан эрхэ байдалда эдэ онсо шэнжэнүүд удха шанараа гээжэ, үгы болон һалахадань арад бүхэнэй түрүү уг заншалнууд бүхы совет хүн зоной ажаһуудалда нэбтэржэ эхилдэг юм.

КПСС-эй Программа соо иигэжэ хэлэгдэнэ. **Национальна тухэп янзанууд нэгэл хэбээрээ үлэдэггүй, харин хубилдаг, һайжаран нарижадаг, хоорондоо ойртолсодог, тиихэдээ бүхы хуушарһан, ажаһуудалай шэнэ эрхэ байдалда тааралдахаяа болиһон юумэнүүдһээ сүлөөрдэг. Бүхы совет нацинуудта алиндаьшье хамаатай интернациональна соёл культура хүгжэдэг. Наци бүхэнэй культурна баялиг интернациональна шэнжэтэй болоһон зохёолнуудаар улам бүри ехээр арьбадхагдажа байдаг гэжэ социалис нацинуудай хүгжэлтын түүхэтэ дүршэлэл харуулжа үгэнэ».**

Совет арадуудай хоорондо экономикын талаар нилээд нягта хани харилсаан байгуулагданхай: тэдэнэр бэе бэедээ промышленна ба хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилжэ, эльгээжэ байдаг шуу. Тэрээн шэнги арадуудаймнай хоорондо ухаан бодолой баялигуудые андалдалсаан, национальна соёл культурын хүгжэлгын болон тэрэнэй интернациональна эшэ үндэһэнэй бэхижэлгын таатай эрхэ байдал хангагданхай. Манай республикын ажабайдалда Москвада үнгэргэгдэһэн Буряадай искусство болон литературын хоёр декаданууд гүнзэгы удха шанартай байгаа. Тэдэ буряад арадай национальна соёл культурын гайхамшагта хүгжэлтые гэршэлээ бшуу. Энэ хүгжэлтэ хадаа Совет засагай болон агуухэ ород арадай аха дүүгэй халуун туһаламжын ашаар хангагдаа гэжэ хэлэхэ шухала. Буряад араднай бэлигтэй: тэрэнэй дундаһаа олон тоото уран дуушад, хүгжэмшэд, композиторнууд, уран зураашад, артистнууд, уран зохёолшод, эрдэмтэд шалгаран гараа. Имагтал ород арадай эрхим мэргэжэлтэдэй халуун туһаламжаар, Москва, Ленинград, Эрхүү болон бусад хотонуудай дээдэ һургуулинуудта һуража гараһандаал тэдэнэр мэргэжэл шадабаря эрхимээр шудалжа, арад зонойнгоо алдар солодо хүртөө. Буряадай литература болон искусство агуухэ ород арадай болон манай ороной бусад арадуудай литература, искусствын һайшаалта нүлөөн доро хүгжөө, хүгжэнэшье гэхэдэ алдуу болохогүй. Москвада үнгэргэгдэһэн Буряадай искусство болон литературын декаданууд шэнги Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэһэн ородой искусствын декада, РСФСР-эй уран зохёолшодой правлениин секретариадай нүүдэл заседани, мүн РСФСР-эй композиторнуудай правлениин нүүдэл заседани манай республикын ажабайдалда гүнзэгы удха шанартай байгаа. Буряад ороной ажалшад Москва, Ленинград хотонуудай, бусад аха дүү республика болон областьнуудай искусствын эрхим түлөөлэгшэдэй концертнүүдые хараха аргатай болонхой. Манайшье оперо болон баледэй театр, дуу, хатарай ансамбль жэл бүри ондоо область, республикануудта гастрольдо гарадаг байха юм. СССР-эй арадай артистнууд Лхасаран Линховоин болон Лариса Сахьянова гэгшэд Ехэ театрай, Кремлиин театрай сценэ дээрэһээ нэгэтэ бэшэ уран бэлигээ харуулһан байна. Аха дүү совет республиканудай уран зохёолшодой эрхим бүтээлнүүд буряад хэлэн дээрэмнай саг үргэлжэ оршуулагдадаг. Мүн манай буряад уран зохёолшодой олон роман болон повестьнууд, шүлэгэй согсолборинууд ород болон бусад хэлэнүүд дээрэ оршуулагдажа, интернациональна шэнжэтэй совет литературын алтан фондодо ороно. Эдэ бүгэдэ национальна соёл культурануудай бэе бэеэ баяжуулжа байһанай нэгэ гэршэ мүн.

Ухаан бодолойнгоо баялигые андалдалсаан хадаа арадуудые нэгэдүүлжэ, бэе бэетэйнь дүтэлүүлжэ, нэгэ яһанай хүн зоной нүгөө яһатанайнгаа хүгжэм, аман үгын зохёол, уран зохёол болон искусство ойлгон абаха хэрэгые хүнгэдхэдэг. Нэгэ һонирхолтой жэшээ абажа үзэе. Цырен Шагжинай «Будамшуу» гэжэ пьесэ гансал ород бэшэ, мүн яхад, чуваш, мордва болон бусад арадуудай национальна театрнуудай сценэ дээрэ амжалтатайгаар табигдажа байна. Буряад үльгэрнүүдэй герой, аман үгын зохёолнуудта нэгэтэ бэшэ дурдагдадаг ухаансар зантай, хүхюун хүнгэн Будамшуу арад зонойнгоо ухаан бодолой дээжые шэнгээн абаһандаа, үнэн сэхэ зориг зантай, түгэлдэр ябадалтай байһандаа арадтаа үнэн сэхэ хадаал ородшье, яхадшье, чувашье болон бусад ондоо яһатанай совет хүнүүдтэ һайшаагдаа.

Үшөө нэгэ жэшээ дурдая. Буряад домогой болон жэнхэни буряад хүгжэмэй үндэһэн дээрэ композиторнууд Б. Ямпилов болон Л. Книппер гэгшэдэй Н. Балданогой либреттээр зохёогдоһон «Арюун гоохон Ангара дүүхэй» гэжэ балет манай ороной хэдэн городуудай оперно театрнуудай сценэ дээрэ амжалтатайгаар табигдаһаар. Энэ балет харагшадые арадай уран ухаанһаа мүндэлһэн гайхамшагта һайхан аялга, һонирхолтой сюжедынь гайхуулжа байдаг. Иигэжэл онсо национальна шэнжэтэй искусство интернациональна болоно, совет культурын алтан фондодо ороно гэбэл зүбтэй гэжэ һанагдана.

Партиин XXIII съездын делегадууд үгэ хэлэхэдээ, социалис нацинуудай бэе бэедээ ойртон дүтэлэлгэ тэдэнэй али бүхы талаараа туд тудтаа һалбарһанһаа сэхэ дулдыдана гэжэ тэмдэглээд һэн. Социализмын эрхэ байдалда наци бүхэнэй хүгжэлтэ тэдэнэй бэе бэедээ ойртон дүтэлэлгэһөө сэхэ дулдыдана. Харин дүтэлэлгэнь хүгжэлтынь хойшолон мүн болоно бшуу. Энэ хадаа нэгэл, хоорондоо диалектическэ холбоо барисаатай хүгжэлтын хоёр янза мүн.

Пролетарска интернационализмын, Советскэ патриотизмын үзэл сурталаар кадрнуудые хүмүүжүүлхэ

СССР-тэ тогтоһон арадуудай иимэ хани харилсаан түүхэдэ урда тээнь хэзээдэшье үзэгдөөгүй юм. Энэ хани харилсаан социально-экономическа байгуулалтын, политическэ системын нэгэн адли байлгада, нэгэн адли социалис соёл сурталда, манай ороной бүхы арадуудай экономическа болон политическэ аша туһын аб адли байлгада, тэдэнэрэй туйлажа байһан уг зорилгын нэгэн адли байлгада—коммунизм байгуулгада үндэһэлдэг. Манай орондо түүхэдэ анха түрүүнээ элдэб үндэһэ яһатанай хүнүүд адли тэгшэ совет арад боложо хүгжэнхэй.

КПСС-эй XXIII съезд дээрэ ЦК-гай тоосоото элидхэл хэхэдээ, нүхэр Л. И. Брежнев иигэжэ хэлээ һэн:

«Нүхэдүүд, зал соо һуугшадые хараад үзыт. Манай ороной бүхы арадууд болон үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэд эндэ байлсана. Тэдэнэй тус бүхэниинь өөрынгөө социалис нациин хүбүүн, мүн партиин хүбүүн, тэрэнэй тэмсэлшэ, коммунист-интернационалист болоно. Тэрээндэ өөрынь арадай, мүн Советскэ Союзай бусад арадуудай алинайньшье аша туһа аб адли үнэтэй, ойро дүтэ, ойлгосотой байдаг юм. Энээн дээрэһээ манай парти хүсэтэй, энээн дээрэһээл манай олонациональна Совет гүрэн, манай совет арад хүсэтэй байдаг».

Совет хүн бүхэн ямар үндэһэ яһатанда хамаатай байлгаһаа дулдыдангүй, өөрынгөө социалис Эхэ ороной—агуухэ Советскэ Союзай дүлэтэмэ патриот байдаг. Залуушуулай дунда эгээн лэ дэлгэрэнги дуунуудай нэгэн соо иигэжэ дуулагдадаг:

«Хүсэл манай юрын даа,
Хүсэл манай иимэл даа:
Оронойнгоо һайн байгаал һаа —
Ондоо хүсэлшье хэрэггүй...»

Бүхы ажалшадые советскэ патриотизмын, социалис интернационализмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ зуураа, Коммунис парти хадаа ехэ наһатанай шовинизмда болон нютагай национализмда ленинскэ ёһоор эбсэшэгүйгөөр хандадаг байна. Хүнэй ухаан бодолдохи национализмын үлэгдэлнүүдые зайсуулхын түлөө парти оролдосотойгоор тэмсэл хэдэг.

Заримдаа иигэжэ асуудаг: манай орон дотор капитализм усадхагданхай, тэрээнтэй хамта национальна болон расова үсэрэлдөөнэй гараха социально-экономическа шалтагаанууд усадхагданхай. Зүгөөр ямар ушарһаа манай зарим нэгэн хүнүүдэй дунда национализмын болон шовинизмын үлэгдэлнүүд мүнөө хүрэтэр үшөөл үзэгдэдэг гээшэб? Эдэ үлэгдэлнүүд юунһээ эшэ үндэһэтэйб? Энэ асуудалда харюусахын тулада бодото байдалһаа ухаан бодолой гээгдэдэг байһан зайлашагүй хуули ёһоной нүлөөн тухай һануулха хэрэгтэй. Манай социалис ёһоной бодото байдал, тайлбарилан хэлэбэл, үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые ниитын зөөри болгоод, хүниие хүнэй мүлжэлгые үгы хээд, бүхы хүнэй ёһотойл тэгшэ эрхэ, бодото демократи хангаад байһан ябадалаар тодорхойлогдодог социально-экономическа эрхэ байдалһаа уламжалан, шэнэ социалис соёл суртал бии болоо. Тэрээндэ национализмын болон шовинизмын үзэгдэлнүүд харша юм. Зүгөөр урда сагһаа ... үлэһэн дадалнууд, һанал бодол... заншалнууд түргэнөөр һал... угаа бүхэ байдаг, имагтал аажа... үгы болодог байна.

Национализмын үлэгд... илангаяа бүхэ байдаг, ти... хамта капиталис оронууд ... нализмын үлэгдэлнүүдые али... хоор һэргээхые һэдэдэг байна... Манай хүнүүдэй дунда үндэһ... най болон расова хёмороной ... урые тарааха гэжэ буржуазна ... пропаганда хододоол һэдэжэ б... юм.

Манай ороной арадуудай ха... рисаан хадаа совет байгуу... бата бэхи байлгын найдаб... вет ороной хэлбэришэгүй ... хүсэ шадалай эшэ үндэһэн ... циализмын дайсад һайнаар ой... тиимэһээ энэ хани барисае ... руулха гэжэ бүхы хүсэ ... далаараа, али бүхы ... оролдодог. Тиихэдээ урданай ... дэлнүүдһээ ухаан бодолойнь ... рөөгүй, политическэ талаараа ... туурила хүнүүдтэ нүлөөлхы... сад оролдодог байна. Жэшээ... Буряадай искусство болон ... турын хоёрдохи декадын Мос... болохын урда тээхэнэ Роберт ... пен гэдэгэй бэшэһэн «Бу... интеллигенци» гэһэн гаршагт... тья хилын саана хэблэн гар... һан байгаа. Худал хуу... эшэгүүригүйгөөр шашаха, ... гүй муухайгаар идхалга ха... раа, автор хадаа ород боло... ряад арадуудай хоорондохи ... саае муушалха, манай со... ёһоной бодото байдалые хар... гэжэ һэдэһэн байгаа бшу... статья манай буряад интелли... уур сухалые гүнзэгы ехээр ... һэн байгаа. Тэдэнэй түлөө... тиихэдэ «Советская Россия» ... тын хуудаһануудта бэшэжэ, ... най халдалгада эрхим харю... байгаа. Толилогдоһон бэшэг ... ингэжэ хэлэгдэнхэй: «Госпо... пен хадаа Буряадай интел... «коммунис суртал бодол» ... тална, харин «буряадай сепа... болон панмонголизмые» ха... гүй гэжэ ехээр шаналһан ... Теэд марксизм-ленинизмын ... үзэл сурталаар, пролетарска ... тернационализмын болон со... патриотизмын үзэл сурталаар ... интеллигенци үнэхөөрөө ... жүүлэгдэнхэй. Буряадай инт... генци хадаа өөрынгөө арад... хэхэ, манай орондо коммуни... ство байгуулхын тулада ... гөө хүсэ шадалые, эрдэм ух... рюулха гээшэ өөһэдымнай ... болоно гэжэ тоолоно».

Буряадай бүхы интелли... хүсэл бодол, мэдэрэл эдэ ... соо һайнаар найруулан хэлэг... Ород арадтай, социалис Эхэ ... бүхы арадуудтай хани ба... Буряадай интеллигенцидэ, ... ряад ороной бүхы ажалшад... лашагүй шухала хэрэг, зол ... лайнь, һалбаран хүгжэлгы... үндэһэн болоно бшуу.

Жэшээлхэдэ, ород болон ... ороной бусад арадуудай аха ... туһаламжагүйгөөр Буряад ... индустриальна хүгжэлтые ... дань бэелүүлжэ болохоор ... Имагтал Сэлэнгын целлюло... тоной комбинат барихын түл... рэн 100 миллион шахуу ... гаргашалха байна. Теэд энэ ... нат республика доторхи ... лэ шэнэ барилга бэшэ ха... тэ гүрэнэй аша туһые, мүн ... дай республикын индуст... хүгжэлтын аша туһые хараа... бүхы шэнэ барилгануудта гүр... дамаар мүнгэ зөөри һомолдо...

Манай хүдөө ажахы шэнэ ... кээр таһалгаряагүй ханг... Буряад ороной колхоз, совхо... полинуудта ороной бүхы газ... тагуудһаа техникэ таһалгар... гөөр абтажал байдаг. Энэ ха... дүү республикануудай, аха дү... дуудай бэлэгүүд болоно гэжэ ... дэнэртэ Буряад ороной хүдөө ... хын хүгжэлгэ өөһэдынь түрэл ... хоз, совхозуудай хүгжэн һал... шэнги шухала, үнэтэй байна...

Арадай ажахын болон соёл ... турын бүхы һалбаринуудай ... мэргэжэлтэдые бэлэдхэхын ... Буряадай залуушуулда зор... Москва, Ленинград, Томск бол... хүүгэй, Ташкентын, Алма-Ата... сад олон городуудай дээдэ һ... линууд жэл бүхэндэ һургуу... үгэдэг.

(Түгэсхэлынь 3-дахи нюурта).

ТЮМЕНСКЭ ОБЛАСТЬ. Хойто зүгтэ намар болоо. Конд мүрэниие уруудан, һүүлшын һаллаһан модонууд урдан ошоно. Тюменскэй ой тайгын модо отологшод ехэ амжалта туйлаа. Миллион 200 мянга шахуу кубометр Сибириин эрхим һайн модые Кондинско лесопромышленна комбинат һала болгожо урадхуулан ябуулаа.

ТАСС-ай фотохронико.

ЛЕНИНГРАД. Грузиин агуухэ поэт, оюун ухаантан Шота Руставелиин түрэһөөр 800 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ М. Е. Салтыков-Щедринэй нэрэмжэтэ гүрэнэй олониитын библиотекэ соо нээгдээ. Гуша гаран хэлэн дээрэ хэблэн гаргагдаһан зохёолнуудынь выставкэ дээрэ табигдаһан байна. Зураг дээрэ: выставкын зал соо.

ТАСС-ай фотохронико.

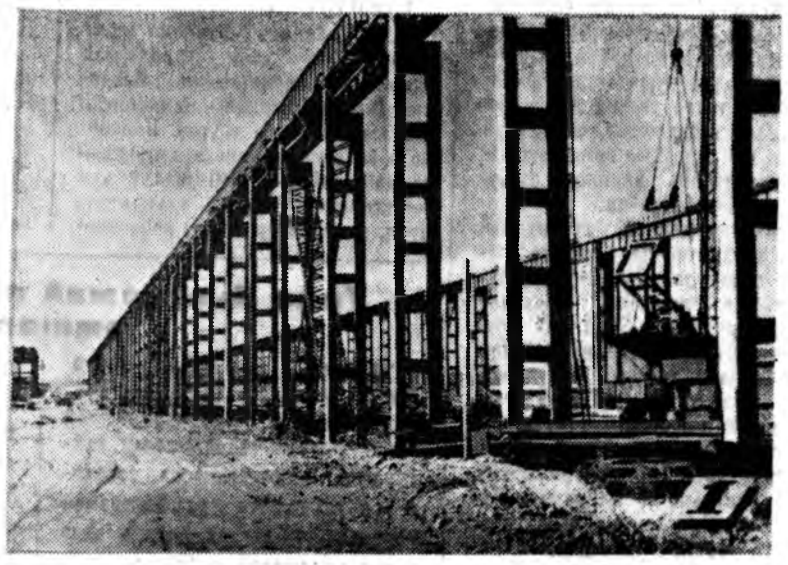
ФОТОРЕПОРТАЖ

ЕХЫН ЕХЭ БАРИЛГА

Эрээдүйн томо комбинада ...таан бахананууд жэрылдэнэ (1-дэхи зураг).

Баригдажа байгаа Сэлэнгын ...ллюлозно-картонно комбинат ...эб түрэлэй модонhoo гаргагдаhан целлюлозые сульфатна аргаар ...босоруулжа, саарhа, картон гаргадаг болохо юм. Тэдэнийе ...гаха гол материал—модон хаа тус комбинадта түмэр замаар ...даргадаг байха. Тиимэhээ Сэлэнгэ мүрэнэй уhан модо зөөлгэдэ ...эглэгдэхэгүй, муухай болгогохогүй юм.

Гадна комбинадта хэрэглэгдэжэ, ...эб зүйлтэй холисолдоhон мууай уhанай Сэлэнгэ мүрэндэ тэрэ ...бааргэ орохогүй тулада 11 ...ллион түхэригэй сэнтэй, сэбэрлэлгын комплекс баригдажа бай...

Тэрэнэй ашаар комбинадай це...дтэ түрүүн хэрэглэгдэжэ, холи...

...отой болоhон уhан тусхай түхеэрэмжэнүүд соо ууралтуулагдаад, ...еерегенерационно котелнуудта ...даагдадаг байха. Тиимэhээ уhаа...инь химикадуудые үйлэдбэрил...дээ, ууралынь тусхай механиз...дые хүдэлгэхөө дахинаа хэрэг...дэхэ байна. Энэнэй тула тү...үн хэрэглэгдэhэн бүхы уhанай 70 процентнь дээрэ хэлэгдэгшэ сэбэрлэлгын аргануудые дабажа. ...үйлэдбэридэ ашаглагдаха. Харин ...гараhан уhаниинь элдэб ...микроорганизмуудтай органическа ...бодосуудhaa арилгагдахын тулада тусхай механическа болон биологическа сэбэрлэлгэнүүдые үнгэрөөд, химическэ гуримаар ээлжээ...то сэбэрлэлгэдэ оруулагдаха бай... Тиигэжэ арилгагдаhан 30 процент уhан Клюквеннэ сөөрэмдэ ...туулагдажа, жэлэй туршада ...аккумуляцида байлгагдаад, зу...ай сагта Кабанскын уhалууриин гол каналаар табигдахадаа, 28 дахин зайлагдажа, Байгалдаа ороха юм. Тиихэдээ уhанай шэнжэ Байгалайхидал тон адли боложо, Сибириин суута далайн уhые гутааха, загаhа олзоборилгын ажахыда тохёолдожо болохо бусадшье хохидолнууд зайсуулагдаха байна.

Тус комбинат жэл соо 280 мянган тонно картон гаргахаhаа гадна, канифоль, скипидар болон элдэб зүйлэй кислотануудые, тоhонуудые үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо юм.

Урда тээнь больница, hургуули болон байрын гэрнүүдые бариад, мүнөө харюусалга ехэтэй участок болохо—комбинадай сэбэрлэлгын комплексые Анатолий Егорович Фрышкинэй хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай бригада барижа байна. Нүхэр А. Е. Фрышкин (2-дохи зураг) hаяшаг «Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордендо хүртөө hэн.

Комбинадай сэбэрлэлгын комплексые барилгада Е. Л. Клименкын, П. М. Белецкиин комплексно бригаданууд мүн лэ hайнаар ажалланад.

— Хүбүүднай үнэхөөрөөшье hайнаар ажалладаг юм. Тэдэнэр hара бүриингөө даалгабариие 150—160 процентээр дүүргэдэг, —гэжэ барилгын прораб Юрий Михайлович Пашков омогорхон хөөрэнэ.

Е. Л. Клименкын хүтэлбэрилдэг комплексно бригада 2-дохи радиальна шүүрэй фундаментда арматура хэжэ байна (3-дахи зураг).

Бригадир П. М. Белецкий биологическа сэбэрлэлгын түхеэрэлгые барижа үргэлжэлүүлхэ заабари бригадынгаа гэшүүдтэ үгэнэ. (4-дэхи зураг).

Ц. ТЫХЕНОВ.
Кабанскын аймаг.

СОВЕТ ГҮРЭНЭЙ алдарта 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан социалис мүрысөөн ороной предприятинуудта улам үргэдэн дэлгэржэ байна.

Москва болон Ленинградтахи иимэ мүрысөөе Лихачевой нэрэмжэтэ автозаводой, КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ металлическа заводой коллективүүд толгойлно. Автомобиль бүтээгшэд түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые бүхы талаарнь амжалтатайгаар дүүргэхэ, 1967 ондо худалдагдаха продукциингаа хэмжээе 1965 оной түсэбэйхиhөө 22 процентээр, ажалай бүтээсые —16 процентээр дээшэлүүлхэ уялга абаа. 1967 ондо ашаанай шэнэ автомобиль бүтээн гаргаха бэлэдхэл хэгдэхэнь. Ленинградай металлическа заводой машина бүтээгшэд хүсэтэ турбинануудые бүтээлгын талаар шэнэ амжалта туйлажа, шанарыень дээшэлүүлжэ, бүри бэхи hайн, гаргаша багатай болгожо, hайндарые тэмдэглэхээр шиидэнхэй. Ленинградайхид 1964—1965 онуудайхиhaa 10 процентээр дээшээ хүсэтэй ууралай ба гидравлическа турбинануудые 1966—67 онуудта бүтээхэ уялга абаба.

АЖАЛАЙ БЭЛЭГҮҮД

Эдэ хоёр коллективэй социалис уялгануудынь мүн лэ предприятинуудайнгаа техническэ зэбсэглэлые улам hайжаруулха, эрдэм ухаанай заабариин үндэhөөр ажалаа эмхидхэдэг онол аргануудые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлхэ, ухаалан зохёолгын, уралан нарижуулгын хүдэлмэри улам үргэдхэхэ, хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхэ, культурно-ажаhуудалай талаар хангагдасыень hайжаруулха хэмжээ ябуулгануудые хараална.

Эрхүүгэй гидроэлектростанциин хүдэлмэрилэгшэд алдарта 50 жэлэй ойдо эдэбхи үүсхэлтэйгээр бэлдэжэ эхилээ. Эдэнэр В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Днепровско ГЭС-эй суута коллективые мүрысөөндэ уриба. Энэ уряань Днепр мүрэнэй эрьедэ халуунаар угтагдаа. Днепрогэссэй коллектив өөрынгөө ээлжээндэ В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Волгын ГЭС-эй, Каховско гидроэлектростанциин энергетигүүдые мүрысөөндэ оролсохыень уряалаа. Токтогульска ГЭС-эй барилгашад Октябриин 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахыень уряалан, Нурегэй ГЭС-эй барилгашадта хандаба.

Октябриин 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан мүрысөөн машина бүтээлгын, химиин, хүнгэн ба эдеэ хоолой, промышленностиин, мүн бусад hалбаринуудай предприятинуудта үргэнөөр дэлгэржэ байна. Тиихэдээ КПСС-эй XXIII съездын табиhан зорилгонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, табан жэлэй түсэбэй даабаринуудые дүүргэхэ гэнэ.

(ТАСС).

ХАЛУУН ХАНИ БАРИСААНАЙ ГЭРШЭ

Вьетнамай делегациин пресс-конференци

МОСКВА. (ТАСС). Вьетнам-Совет бүлгэмэй делегациин гэшүүд нютагаа бусахын урда тээ совет журналистнуудтай уулзаа. Эдэнэр манай орондо хараhан үзэhэн тухайдаа хөөрэбэ.

Делегациин толгойлогшо — ДРВ-гэй Национальна суглаанай Саг үргэлжын комитедэй Түрүүлэгшын орлогшо Нгуен Сиен ингэжэ мэдүүлбэ: би, минии нүхэд СССР-тэ гурбан неделиин туршада ябахадаа, манай орон тушаа совет хүнүүдэй аха дүү ёhoop хандадаг байhыень хаа хаанагүй хараабди. Тэмсэн бодоhон Вьетнамда Совет ороной үзүүлдэг туhаламжа үдэр бүри улам ехэ болоожо байнхай.

— Энэ ушараар дашарамдуулан, асари ехэ туhаламжа үзүүлдэгэйнь түлөө, манай үнэн зүб тэмсэлые дэмжэжэ байhанайнь түлөө КПСС-тэ, Советскэ правительствада, совет арадта гүн ехэ баясхалан хүргэхые хүсэнэб, «Совет-Вьетнам хани барисаанай сэсэрлиг ургуулагшад» бүгэдэндэ баяр хүргэхые хүсэнэб»,— гэжэ Нгуен Сиен хэлэбэ.

Мэдээсэл

РСФСР-эй Ниитын гурим сахиха министерствын уялгануудай СССР-эй Ниитын гурим сахиха министерстводэ даалгагдаhантайнь дашарамдуулан, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум РСФСР-эй Ниитын гурим сахиха союзно-республиканска министерствые болюулба.

Бюрогой гэшүүд hуралсана

БЭШҮҮР. Охин-Булагай совхозой партийна эхин организацинуудаар тоосоото hунгуулиин суглаанууд боложо үнгэрбэ. 6 парторганизацинуудаар бюро hунгагдаа. Бюрогой гэшүүдээр хамта 32 хүн hунгагдаhан байна.

Совхозой партком партбюрогой гэшүүдтэй тусхай семинар hаяхан үнгэргэбэ, тэрээн дээрэ «Партийна бюро — коллективнэ хүтэлбэрилгын орган», «КПСС-эй XXIII съездээр партиин Уставта оруулагдаhан хубилалтанууд тухай», «Ажахын үйлэдбэридэ партийна бюрогой гэшүүдэй хайшан гэжэ нүлөөлхэ тухай» асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэбэ, hүүлээрнь уласхоорондын байдал тухай лекци уншагдаа.

П. ИВАНОВ,
совхозой парткомой секретарь.

ТАРЯА ТУШААХАА БОЛЕОБДИ ГЭЭД ЛЭ...

■ Чисаанын совхоздо ажалай эмхидхэл хангалтагүй
■ Соёлшод таряа хуряалгын хажуу тээ

Хориин аймаг таряа хуряалгаар hүүл барижа ябана. Тиихэдэ Чисаанын совхоз бүришье ехэ гээгдэлдэ оронхой.

— Хоёрдохи жэлээ удаа удаа бэрхэтэй байдалда ороод байнабди. Тэнгэри бидэниие гамнанагүй!—гэжэ совхозой директор Ананда Батуевич Раднаев мэдүүлнэ.—Таряамнай гандашоо...

Нээрээшье директорэй тухашаранхай байдал ойлгохоор. Чисаанын совхоз 1965 ондо таряа муу ургуулhан дээрэhээ хабарай тарилгын эхилхэдэ өөhэдын үрэhэгүй байгаа hэн. Тэдэ ехэнхи үрэhэ хүрэнгэеэ гүрэнhөө абажа тариhан байна. hүүлээрнь 1966 ондо 22000 центнер шэнисын таряа гүрэндэ тушаахабди гэжэ уялга абаа. Теэд мүнөө тэдэ энэ хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ шадахаяа болёод байна.

— Таряамнай муу ургаа. Тиимэhээнь гүрэн энэ даабариhaамнай хүнгэлөө,— гэжэ совхозой рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ринчинов hанаа амаршагаар үгэеэ үргэлжэлүүлнэ.—Мүнөө жэлдэ ургаhан таряагаа үрэhэн, малай тэжээл хоёрто гаргашалхабди...

Совхозой ахалагша хүтэлбэрилэгшэдhөө эхилээд, бусад эрхилэгшэд, бригадирнууд бултадаа энээхэн юрэ hайхашаахаар бэшэ байдалтаяа эбсэшоод лэ, юрэдөө болохо юумэн болуужан, ургасын ургаагүй юумые яахабиди гэhэн бодолдо диилдэнги гээшэ ха.

Тиимэhээл таряа хуряалгын үедэ эмхидхэгдэхэ, ябуулагдаха бүхы хүдэлмэринүүд булта ёho түшүүлэн гэжэ тэмдэглэхэ зэргэтэйбди. Юундэб гэхэдэ, тус совхозой таряашадай дунда ниитэ политическэ хүдэлмэри ёhoтой хэмжээндэ ябуулагданагүй. Энэ юун дээрэhээ харагданаб? Нэгэдэхеэр, эндэхи таряашадай эрмэлзэл тон hула, олонхи комбайнернууд абаhан уялгануудаа хэды шэнээн дүүргэжэ ябаhанаа мэдэнэгүй. Жэшээнь, совхозой 4-дэхи отделени (эрхилэгшэнь К. Овчинников) эндээ түрүү зэргэдэ гэжэ тоотой. Тэдэнэр 2200-гаад гектар талмайhaa таряа амяарлан хуряаха юм. Энэ ажалаа августын 27-hoo эхилhэн үгэтэй. Гэбэшье колхозой тоог дээрэ өөдэтэй таряа сохижо оруулаагүй.

Таряа хуряалгын урда тээ совхоздо үйлэдбэриин суглаан болоhон, комбайнернуудай дунда социалис мүрысөөн эмхидхэгдэhэн, элдэб тогтоолнууд, уряанууд абтаhан байна. «Хуряалгын үедэ түрүүлжэ ябаhан отделенидэ совхозой дамжуулгын Улаан туг, отделени соогоо түрүүлжэ ябаhан комбайнерта багахан тугхан барюулагдаха, мүрысөөндэ илаhан отделени бүхэнэй түрүү комбайнернуудые ажалайнь hүүлээр совхозойнгоо радиогоор бэе бэетэйнь (перекличкэ) хөөрэлдүүлхэ»,—гэжэ бидэ энэ тогтоол соонь уншанабди. Нээрээшье, hайшаамаар, дэмжэмээр үүсхэл. Теэд энэ хэрэг саарhан дээрээ үлөө. Энэ отделениин комбайнернууд Л. Щитихин, Н. Данилов, Б. Будажапов болон бусад намарhaa хойшо хэды гектар таряа сабшан унагааhанаа, хэды гектар ороохо сохиhоноо тус тустаа мэдэхэгүй байба. Мүн лэ иимэрхүү байдал совхозой 3-дахи отделенидэ (эрхилэгшэнь Д. Александров) харагдана.

Таряа хуряажа ябаhан комбайнернуудай зорилгыень, тэдэнэй хэхэ ёhoтой ажалыень, үдэр үдэрэйнь даабариие хэлэжэ үгэхэ, урдань элитээр ойлгуулха, зоригжуулха гээшэ совхозой партийна, комсомолой, профсоюзна организацинуудай гол үүргэ байгаа. Теэд Чисаанын совхоздо энэ хүдэлмэри хайша хэрэгээр, ёho түшүүлэн эрхилэгдэшоо. Тус ажалые ябуулха хүнүүд үгы бэшэ, үлүү гарама ха. Жэшээнь, совхозой отделени бүхэндэ партийна, комсомолой, профсоюзна бүлгэмүүдые хүтэлбэрилэгшэ, клубай, библиотекын хүдэлмэришэд, агрономууд, отделениин эрхилэгшэд, участогуудые даагшад —иигээд тоолохо болоо hаа, соёл сурталай хүдэлмэри ябуулха хабаатай хүнүүдынь комбайнуудhaa олон болошохоор. Ушарынь совхозой отделени бүхэндэ 7—8 комбайнернуудтай. Теэд тэдэнэр 500—300 гектар газарhaa таряа суглуулан сохихо уялгаяа ойлгоhон байбашье, даажа абаhан даабаряа хэр зэргэ дүүргэжэ ябаhанаа мэдэнэгүй.

Ушар тиимэhээ механизаторнуудай эдэбхи үүсхэл эрид hуларшана, урмагүйгөөр ажаллаха ушар үзэгдэнэ. Даабаряа хэды шэнээн дүүргэжэ, совхоз соогоо хэдыдэхи hуурида ябаhанаа, хэды шэнээн олзо олоhоноо комбайнер бүхэн мэдэдэг hаа урматайшье ябаха, эрмэлзэл ехэтэйгээршье ажаллаха hааб даа. Хуряалгын түрүүшын 10 үдэртэ даабаряа дүүргэhэн хүндэ 200 процент, удаадахи 5 хоногтонь 150 процент хүлhэн түлэгдэхэ гэжэ тогтоогдоhон байгаа. Теэд сабшалгадашье, хуряалгадашье ябаhан комбайнерай хэды нормо дүүргэжэ абаhыень комбайнернууд А. Скуратов, Ц. Базаров гэгшэдhээ байтагай, совхозой парткомой секретариин уялгые дүүргэжэ ябаhан рабочкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ринчиновтэшье энэнь эли бэшэл!

Юундэб гэхэдэ, too бүридхэгшэд поли дээгүүрээ үсөөн ябана, комбайнернуудай хэжэ байhан ажалые саг болзортонь элирүүлнэгүй. Жэшээнь, Хара-Нарhанай поли тэды гектар hэн, тэрэниие тэды саг соо хуряагаа, тэндэ тэды комбайн ябаа гэхэ мэтын too бүридхэл hанаанhaa абажа хэлэжэрхидэг заншалтай.

Иимэ эмхидхэл муутайгаар таряа хуряалгаяа эхилhэн Чисаанын совхозой партком ехэ зэмэтэй гээд hанагдана. Ушар юуб гэхэдэ, эндэ ниитэ-политическэ хүдэлмэри hайнаар ябуулха арга боломжо бии. Совхозой отделени бүхэн өөhэдын түбэй hууринтай. Мүнөө таряашад энэ hуурин бүхэнhөө ябажа хүдэлнэ. Бүхы полинуудынь дүтэшье. Теэд совхозой хүтэлбэрилэгшэд, эндэхи партийна, комсомолой организацинууд энэ арга боломжые хэрэглэжэ шаданагүй. «Клубта кино табигдана ха юм. Муу hайншье hаань, бани хүдэлнэ бшуу» гэжэ тэдэнэр hожоргүйхэнөөр дуугардаг.

Үнэндөө Чисаанын культурын гуламтанууд олон. Дүрбэн клуб бии. Тэндэнь өөрын даагшад, библиотекарьнүүд, киномеханигууд ажалладаг. Таряа хуряалгын халуун үедэ тэдэнэй хэhэн юумэн гэжэ байхагүй. Али ажаллаха аргагүй юм гү? Үгы даа, арга боломжонууд бии гээшэ. Эндэ ганса эмхидхэхы, хүтэлбэрилхы үүсхэл дуталдана. Гадна «Нойрhoo үшөө hэрээдүй» соёлшод дээрэ дурсагдаhан hанаа амархан байдалда дадашанхай, шэнэ hонин юумэ хэхые, ажалша бэрхэ хүнүүдые hонирхуулхые огто оролдоногүй. Гайхалтай! Саашадаа тэсэжэ болохо гү? Үгы! Теэд Чисаанадахи Культурын байшангые даагша Г. Доржиев, тэрэнэй хүтэлбэрилдэг уран hайханай коллектив юу хэнэб? Энээндэ ганса соёлшодые зэмэлхын аргагүй гээшэ. Совхозойнгоо бүхы ажахые ударидажа, шиидхэхы зорилго эмхидхэжэ ябаhан хүтэлбэрилэгшэд яагаа юм?

Д. ЭРДЫНЕЕВ,
манай тусхай корр.

СОЦИАЛИЗМЫН АГУУЕХЭ ТУЙЛАЛТА

(Үргэлжэл. Эхиниинь 2-дохи нюурта).

...бүгэдэ манай ороной аха дүү ...нуудай үнэхөөрөөл интернационална үзэл бодолтой байлгын бэе...ма. Бага арадуудта ехэ наци...й зүгhөө үзүүлэгдэдэг hайн ...н сэдьхэлэй туhаламжа манай ...й ажабайдалай бодото хуули ... алдарта заншал болонхой. ... эрхэ байдалда национальна ... хаалга, тэдхэмжэ хүлеэгээд ..., «өөрынгөө» республикын ...туhые гүрэнэй аша туhада шал ...аар зүрюулэн табижа, нютаг ...тала баримталга бага зэргээр гаргагдаха ёhoгүй.

...алшадые интернациональна ...хүмүүжүүлгэ партийна хүдэл...н шухалын шухала хуби гэжэ ...унис парти ходоодо тоолодог ..., тоолоношье. Манай рес...ын партийна организацинууд ...халэхэ болоо hаа, hүүлэй ...лангаяа КПСС-эй XXIII съезд...йшо, тэдэнэр олониитын дун...ябуулдаг бүхы соёл сурталай ...лмэриин, тэрэ тоодо ажалша...интернациональнаар хүмүү...хэ хүдэлмэриин хэмжээе ни...ехээр дээшэлүүлээ гэжэ тэм...р байна. Харин тиигэбэшье ...ртой дутуунууд нэгэтэ бэшэ ...дэг: интеллигенциин дунда ...хүдэлмэрилэ зохихо анхарал ...улагданагүй.

...тийна комитедүүд болон пар... организацинууд хадаа интел...ние юрэл нэгэ талаhaань ха...даг гэбэл, тэдэнэр бэлэдхэл...рдэм бэшэгтэй хүнүүд, ниитэ...ческэ хүдэлмэри ябуулха талаар өөhэдымнай туhалагшад гэжэ тоолодог. Теэдшье арадай дундаhaa гараhан манай интеллигенци олониитын гүн дунда политическэ болон научна эрдэм дэлгэрүүлхэ, коммунис партиин политикые тайлбарилха, коммунизмын агууехэ үзэл сурталые дэлгэрүүлхэ, манай партиин Программые ойлгуулха үүргэтэй байhаниинь сохомтой. Эдэ hайн hайхан уялгануудаа манай интеллигенци партийна организацинуудай хүтэлбэреэр нэрэтэй солотойгоор дүүргэдэг. Гэбэшье интеллигенциин зарим хуби, илангаяа аха үетэн шэнги ангиин тэмсэлэй хатуужалтай болоогүй залуушуулые политическэ талаар саг үргэлжэ хүмүүжүүлхэ, соёл сурталай талаар хатуужуулха хэрэгтэй болоно. Бүхы интеллигенциин, илангаяа зохёохы мэргэжэлтэ хүдэлмэрилэгшэдэй—уран зохёолшодой, уран зураашадай, артистнуудай, наука болон соёл культурын хүдэлмэрилэгшэдэй дээдэ hургуулинуудай, техникумүүдэй студентнүүдэй соёл сурталай-политическэ хэмжээе дээшэлүүлхэ тухай Улаан-Үдын горкомой, городой райкомуудай, партийна организацинуудай оролдолго гаргахань шухала. Парти болон арадай үмэнэ харюусалгатай байха нангин мэдэрэл тэдэндэ түрүүлхэ, тэдэниие, илангаяа залуушуулые совет арадай баатарлиг заншалнуудаар, ленинскэ ёhoной партийна шэнжэтэйгээр, түбшэн даруу абари зантайгаар тэдэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэй. Манай орондохи национальна харилсаануудай орёо асуудалнуудаар зарим нэгэн уран мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэй алдуутай үгэнүүдые хэлэдэг байhан баримтануудые партийна организацинууд хэрэгсээнгүй гаража шадахагүй байна.

«Байгал» журналай номернуудай нэгэндэ уран зохёолшо Н. Дамдинов өөрынгөө статьяе толилжо, национальна литературануудай хоорондоо харилсажа, дам дамаа баяжалга тухай хэлэхэдээ, мүнөөнэй эрхэ байдалда национальна эгоизмын үзэгдэл гаража шадахагүй гэжэ бэшэhэн байна бшуу. Энэ хадаа эндүүтэй баталамжа байгаа, тиин энэ эндүүрэлгэ тухайнь нүхэр Дамдиновта КПСС-эй обкомой бюро зааhан байха юм. Дагестанай уран зохёолшо А. Агаевые РСФСР-эй уран зохёолшодой съезд дээрэ нүхэр Дамдиновай үндэhэ баримтагүйгөөр зэмэлhыень «Литературная Россия» гэжэ газетэ тон зүбөөр заhahан байха юм.

Пролетарска интернационализмын, арадуудай хани барисаанай, советскэ патриотизмын асуудалнуудта партийна организацинууд, зохёохы союзууд, научна эмхи зургаанууд ходоодо гол анхарал хандуулдаг байха ёhoтой. Гэбэшье эдэ асуудалнууд литература, искусство болон научна зохёолнуудта хүсэд hайнаар шэнжэлэн тодорхойлогдоногүй. Октябриин агууехэ туйлалта бологшо арадуудай хани барисаае али бүхы талаhaань харуулан бэшэхэ гээшэ Совет засагай 50 жэлэй ойдо бэлэдхэлгэтэй дашарамдуулагдан тусгаар шухала удха шанартай болонхой.

Пролетарска интернационализмын, советскэ патриотизмын үзэл сурталаар Коммунис партиин хүмүүжүүлhэн советскэ интеллигенци арадай хэрэгтэ өөрынгөө бүхы хүсэ шадалые зорюулна, өөрынгөө уялгануудта ехэ харюусалгатайгаар хандана, ямаршье даалгабариие арадай зүгhөө үзүүлэгдэhэн ехэ этигэл найдабари гэжэ тоолоно. Ехэрхэхэ, бүдүүрхэн hайзагайрха. hанаа амар байха ябадал тэрээндэ тон харша байдаг. Энээнтэй дашарамдуулан, большевик ёhoор түбшэн даруу байха, өөhэдынгөө ажал ябуулгые бодото зүбөөр сэгнэхэ тухай интеллигенциин кадрнуудта партийна организацинууд эрилтэ хэхэ ёhoтой. Тиихэтэй хамта зарим нүхэдүүд өөhэдынгөө габьяае хэтэрүү ехээр тоолодог, hайзгай ябадал гаргадаг, даалгабаринуудта хайхарамжагүйгөөр хандадаг байна. Жэшээлхэдэ, залуу уран зохёолшо Д. Улзытуев «Байгал» журналай редакторай орлогшын дээгүүр тушаалда дэбжүүлэгдэhэн байгаа. Зүгөөр тэрэ энэ дэбжэлгые буруугаар ойлгоод, ехэрхүү зан гаргадаг, даалгагдаhан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандадаг болоhон байгаа бшуу. Тус хүдэлмэриhөө тэрэ мүнөө сүлөөлэгдэнхэй. Зүгөөр Уран зохёолшодой союзай партийна организаци, КПСС-эй райком тэрэнэй эндүүе хаhа саг соонь юунда заhаагүйб гэжэ асуугдана?

Түбшэн даруу бэшэ байха, өөрынгөө габьяае хэтэрүүгээр дээшэлүүлхэ ябадалай литературын болон наукын зарим хүдэлмэрилэгшэдэй зүгhөө гарадаг байhаниинь, тусхайлбал, ехэ ехэ ойнуудые үнгэргэлгэhөө харагдана. Зохёохы организацинуудай, научна эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, партийна организацинууд энээндэнь нэгэтэ бэшэ туhалдаг, ямар нэгэн хүдэлмэрилэгшын зохёолнуудые бодотоор сэгнэжэ тэмдэглэхын орондо баярай суглаануудые үнгэргэдэг, тэдээн дээрэ али бүхы талын хэтэрмэ магталганууд болодог байна. Энэ хадаа кадрнуудые зүбөөр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туhалхагүй.

Интеллигенциин дунда юрэл хэгдэхэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэридэ илангаяа интернациональна хүмүүжүүлгэтэ партийна организацинууд саг үргэлжын анхарал хандуулха ёhoтой. Энэ хүдэлмэри хэхэдээ политическэ нүлөө үзүүлгын, теоретическэ hуралсалай, агитаци болон пропагандын бүхы түхэл маягуудые хэрэглэхэ шухала.

Ажалшадые соёл сурталай талаар хүмүүжүүлхэ хүдэлмэри хэхэдээ партийна организацинууд хадаа КПСС-эй Программые, манай ороной республиканууд болон областьнуудай хоорондохи экономическа, соёл культурын холбооной, промышленна болон хүдөө ажахын продукци бэе бэедээ үгэлсэлгын, культурна харилсаанай удха шанарые бүри ехээр тайлбарилха хэрэгтэй. Эдэ бүгэдэ арадуудай хани барисаа саашадань бэхижүүлхэ шухала эрхэ нүхэсэл болоно.

Буряад орондо бэлэдхэгдэhэн продукци ороной бүхы шахуу областьнуудта хэрэглэгдэдэг гэжэ хэлэхэдэмнай энэ ушар республикын бүхы ажалшадта патриотическа ехэ омогорхолой мэдэрэл түрүүлдэг. Ушарынь хадаа тэдэнэр бүхы совет хүнүүд шэнги манай социалис Эхэ ороной улам бүри ехээр hалбаран хүгжэхын т... ...ллана, бүхы республикын арадуудай угаа ехэ зохёон байгуулхы хэрэгтэ өөhэдынгөө ажалай туhа нэмэри боложо оролсодог байhанда тэдэнэр баясана.

Бүгэдэ арадай экономикодо Буряад ороной оруулдаг туhа нэмэриин жэл ерэхэ тудам нэмэжэл байдагаар манай республикын ажалшад омогорхохо эрхэтэй. Жэшээлхэдэ, республикын промышленность энэ жэлэй үнгэрhэн найман hарын турша соо нёдондо жэлэй тус үеынхидэ орходоо 14 процентээр ехэ продукци үгөө. Предприятинууд 6 миллион шахуу түхэригэй продукци түсэбhөө гадуур үгөө. Түсэбhөө гадуур 35 мянган тонно нүүрhэн малтагдаа, 19 миллион киловатт-час электроэнерги гаргагдаа, 4 мянга шахуу тонно цемент, 300 мянга гаран условно хабтагар шифер, 4,5 мянган хубсаhа угаадаг машина, нилээд олон тоото электромотор, автокран болон бусад продукци гаргагдаhан байна.

Колхоз, совхозууд энэ жэлэй үнгэрhэн найма hарын турша соо нёдондо жэлэй тус үеынхидэ орходоо гүрэндэ иимэ юумэнүүдые үлүү ехээр худалдаа гэбэл: мяха—20 мянга шахуу центнер, hү—30 мянга гаран центнер, үндэгэ—2.300 мянган монсогорые худалдаа. Нooho худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Нёдондонойхидо орходоо нилээд ехэ ороohо таряан гүрэндэ худалдагдаха, таряа бэлэдхэхэ түсэб сентябриин 25 хүрэтэр, тайлбарилан хэлэбэл, нёдондо жэлэйхидэ орходоо hара шахуу болзороор урид үлүүлэн дүүргэгдэхэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай шэрүүн шанга дурасхаалта жэлнүүдтэ Буряад ороной ажалшад бүхы совет арад шэнгеэр манай Эхэ ороной социалис туйлалтануудые эрэлхэгээр хамгаалалсаа. Эсэгэ оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй, бэеэ даанхай байдалай түлөө болоhон байлдаануудай үедэ Буряад оронoймнай гушан таба мянга шахуу үнэн сэхэ хүбүүд ами наhаяа зорюулаа.

Амгалан байгуулалтын жэлнүүдтэ буряад арад совет ороной бүхы арадуудтай нэгэн хамтадаа алхалалдана, социалис Эхэ оронойнгоо экономико болон соёл культурые саашадань бэхижүүлхын түлөө тэмсэлдэ хүсэлэн оролдолгоёо гамнангүйгөөр зорюулна.

Эхэ оронойнгоо аша туhада зорюулhан зоригжолто ажалайнь партии, правительствын зүгhөө үндэрөөр сэгнэгдэhээр Буряад ороной ажалшад омогорхоно. Имагтал hүүлэй үедэ, долоон жэлэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэhэнэйнгээ түлөө Советскэ Союзай орденууд болон медальнуудаар хэдэн мянган эрэгтэй, эмэгтэй хүдэлмэришэд ба колхознигууд, арадай ажахын бүхы hалбаринуудай мэргэжэлтэд, партийна советскэ хүдэлмэрилэгшэд шагнагдаhан байна.

Манай агууехэ Эхэ ороной Совет Социалис Республикануудай Союзай алдар солые дээшэлүүлхын тулада ажалай шэн габьяа гаргалгада дээдэ хайранууд зоригжуулна.

* * *

СССР-эй арадуудай хэлбэришэгүй бүхэ хани барисаан—социализмын агууехэ туйлалта, зол жаргалай, манай Эхэ ороной hалбаран хүгжэлгын эшэ үндэhэн болоно. Энэ агууехэ туйлалтые үдэр ерэхэ тудам батадхая, коммунизмын илалтые арьбадхая.

ОЧЕРК

Багшын үдэрые угтуулан

БАГША

Табадахи классай-хид хэзээ хэзээнэйхиһээшье томоотойнууд багшынгаа ерэхые хүлеэжэ яданги һуубад. Тиигэжэ һуутарнь классай үүдэн нээгдээд, түбшэн даруу ябадалтай багшынгаа досоо орохотой хамта үхибүүд бүгэдөөрэн нэгэ жэгдэ бодоодхибо.

— Сайн байна, үхибүүд! — гэжэ Аграфена Васильевна Багинова амаршалба.

—Сайн байна!—гэһэн амаршалгын харюу тэрэ дары тобжогонон дуулдаадхиба.

Үшөө урдахи хэшээлэйнгээ үедэ шудалһан темээрээ ямаршанишье асуудалда харюусахаа бэлдэһэн үхибүүд багшынгаа дуугархые хүлеэн яданги һууна хэбэртэй. Класс соо һоб һонор, оройдоо батаганаанай ниидэхые дууламаар шэмээгүй хон жэн.

А. В. БАГИНОВА.

Аграфена Васильевна жэрылдэжэ һууһан үхибүүдые эхэ мэтэ энхэргэнээршье һаа, залхуурхаа һанадаг зарим нэгэ һурагшын хэшээлдээ бэлдээгүй ерэһые тэрэ дары ажаглаһан мэтэ хёрхоор хараадхина. Теэд али нэгэ шалтагаанһаа боложо хэшээлдээ бэлдээгүй ерэһэн һурагшадые тэрэ олобогүй. Багшынгаа үгэһэн асуудалда үхибүүд тоб байтар харюусаад, үшөө юун гэжэ һурагша ааб гэһэн мэтэ хүлеэнэ хэбэртэй. Үхибүүд бүгэдөөрэн харюусаха дуратайшье һаа, хүн бүхэндэнь тиимэ эрхэ үгтөөгүй бшуу.

Уданшьегүй самбарай нэгэ хахадта «Нүлөөн», «Ажахы», «Анхарал» гэһэн үгэнүүд аржытар бэшэгдэбэ.

Эдэ үгэнүүдэй удхые хэн юун гэжэ ойлгоноб гэжэ багшын асуудал табихада, һурагшад булта гарнуудаа нэгэ доро үргөөдхинэд. Тиигээд ород хэлэн дээрэ оршуулан тайлбарилнад. Бултанайнь харюунууд зүб. Дурсагдаһан үгэнүүдэй удхые һурагшадайнгаа ой ухаандаа бүхөөр хадууҗа абахын тула Аграфена Васильевна мэдүүлэлнүүдые зохёохо гэжэ даабари үгэбэ. Үхибүүд уданшьегүй иимэрхүү мэдүүлэлнүүдые зохёобод: «Манай отделениин ажахы томо», «Үхибүүд багшынгаа хөөрөөе анхаралтайгаар шагнабад», «Минии нүхэр тэрэнэй нүлөөн доро ябашье оробогүй» гэхэ мэтэ. Бодожо зохёоһон мэдүүлэлнүүдыень шэнжэлхэдэ, ехэ ойлгосотой, удха һайнтай гэмээр.

Энэ хадаа түрэлхи хэлэнэй багшын үхибүүдтээ үтын баялигые шудалжа, хүсэд дүүрэн мэдүүлэлнүүдые зохёожо һураха, зохёоһон мэдүүлэлэйнгээ удхые һайнаар ойлгожо абаха, тиигээд уран гоёор хөөрэхэ шадалтай болохын тула анхаралаа хандуулжа, үнэн зүрхэнһөө оролдожо байһыень гэршэлнэ.

Иигэжэ хэшээлһээ хэшээл бүри һурагшадайнгаа түрэлхи хэлые ходо баяжуулхын хойноһоо оролдодогынь мэдэгдэнэ. Тиимэһээ һурагшадынь үгэнүүдэй удхые ульгамханаар тайлбарилна, оршон тойронхи ажабайдалһаа абтаһан гү, али тэрээнтэй нягта холбоотой зохидхон мэдүүлэлнүүдые һанажа зохёоно. Үхибүүдтэ түрэл хэлэнэйн баялигые элирүүлэн ойлгуулжа, торолсоогүйхэнөөр хөөрэлдүүлжэ, алдуугүйгөөр бэшүүлжэ һургаха гэзшэ дан хүнгэхэн хэрэг бэшэ аабза. Ямаршье предмет заахадаа һурагшадые һонирхуулжа шадаагүй һаа, һайн үрэ дүнгүүдые түйлахань угаа бэрхэтэй байдаг бшуу.

Самбарай нүгөөдэ хахадые халхалан сагаан хүшэгэ үлгөөтэй. Нэгэ тээшэнь ирамсаарнь, гурбан мэдүүлэлнүүд бэшээтэй харагдана. Эдэ мэдүүлэлнүүдынь мүнөөдэрэй хэшээлэйнь шэнэ темые тайлбарилһан удхатай. Тэрэнэйнь хажууда өөртэ хамаадалай хамаанай падежэй залгалтануудтай таблица үлгэгдэбэ. Һүүлээрнь һурагшад, Аграфена Васильевнагай шагнаһаар байтарнь, дэлгэрэнгыгээр шэнжэлжэ захалбад. Урдань шудалжа абаһан дүримөө зүбөөр хэрэглэхые оролдоно.

Нэн түрүүн хэлэлгын хубинуудаарнь илгажа, үгын һуури болон залгалтануудые тодоруулбад. Жэшээ болгон нэгэ мэдүүлэлыень абажа үзэе. «Манай пионернүүд өөрынгөө гэрэй шорой тооһые өөһэдөө арилгадаг», «Эдэ мэдүүлэлнүүд соохи өөрынгөө гэрэй» гэхын орондо өөрын гэһэн удхыень гээнгүй нэгэ үгөөр үгүүлээ һаа, юун болохоб?» гэжэ багшын асуухада, һурагшад «гэрэйнгээ» болохо гэжэ харюусабад. Тиигэжэ саашань ямар асуудалда харюусахаб, ямар залгалтануудые абахаб гэжэ һурагшад булта һайнаар хадуун ойлгонод. Иигэжэ удаадахи хоёр мэдүүлэлнүүдээ тайлбарилан хараба. Саашадаа һурагшад жэшээнүүдые һанажа, дурадхан хэлэнэд. Тиигэбэшье, дүримөө зүбөөр хэрэглэхые мартанагүй.

Һурагшадай зохёожо уншаһанаарнь бараглахада, хэшээлэй темэ, зорилгые һайса ойлгоһониинь эли. Шэнэ материалаа сугтаа тайлбарилжа байха зуураа багша үшөө урдань үзэһэн, гараһан материалнуудаа һануулан дабтажа шалгана.

Иигэжэ нилээд дүй дүршэлтэй болоһон багша Аграфена Васильевна Багинова хэшээлэйнгээ нэгэшье минутые дэмы гээнгүй, шадамар бэрхээр ашаглан хэрэглэнэ.

— Түрэлхи буряад хэлэн дээрэнь үхибүүдые һайнаар һургахын тула багша өөрөө хэлэнэйнгээ баялигые хүсэдөөр мэдэхэһээ гадна, ажалдаа ехэ дуратай, энэрхы сэдьхэлтэй байха ёһотой бшуу, — гэжэ Аграфена Васильевна хэлэдэг. Зүб даа. Иигэжэ ажаллаагүй һаань, хамаг хүсэл эрмэлзэлгэнь, оролдолгонь миинтэ һалаха бшуу. Аграфена Васильевнатай хөөрэлдэжэшье һуухада нам зохид, буряад хэлэнэйнгээ нугалбари хухалбарииe зүбөөр хэрэглэн, уран гоёор дуугаран байхыень шагнахадаа үнэхөөрөөшье тэрээндэ атаархамаар.

Һонирхолтой! Хайшан гэжэ Аграфена Васильевна иимэ амжалта түйланаб? Сэхыень хэлэхэ хэрэгтэй.

«Түрүүшээр үнэхөөрөөшье яһала бэрхэтэй байгаа һэн ха. Яахаб, ямар арга бэдэрхэб? Тиихэдэ багшанарайшье дунда бирагүйхэн хөөрөөн заримдаа гараха юм. Нэн түрүүн һонирхуулжа шадаха хэрэгтэй. Теэд хайшан гэжэ һонирхуулхаб? Миниишье урда ажаллаһан багша баһа элдэбын арга хэрэглэжэ үзөө һэмнай. Хэлэ, бэшэгэй дүримүүдые хооһоор заагаад дүүргэхэ гэжэ гү?

Уран гоёор уншажа, тэрэнэйнгээ удхые тайлбарилан ойлгуулжа шадаха хэрэгтэй. Үхибүүдэй һонирхон шагнамаар онтохо уншаха, таабари хэлсүүлхэ гэһэн зорилго табяа һэм. Һанаад үзыт. Ямар үхибүүн онтохондо дурагүй гэзшэб. Түрүүшээр тулюурханаар уншадагшье һаа, һурагшад онтохо уншалганда, таабари хэлсэлгэндэ олоороо хабаадажа эхилээ һэн.

Үхибүүдэй һайн һайхан эрмэлзэлгые мохордуулха хэрэггүй бшуу даа. Ажал хүдэлмэриингөө урагшатайгаар ябажа эхилхэлээр, би һайрхажа хэлэнэгүйб, буряад арадайнгаа аман зохёолой кружок эмхидхээд, онтохо, таабари гэхэ мэтын секцинүүдэй хүтэлбэрилэгшөөр һурагшадаа табяа һэм. Һурагшад өөһэдөө онтохо, таабари суглуулхаһаа гадна, хизаар нютагайнгаа габьяата хүнүүдэй ажал хэрэгээр һонирхожо захалаа һэн.

Гадна уран һайханай самодеятельностьдэ үхибүүдые олоор хабаадуулха, буряад хэлэн дээрэ шүлэг, рассказ, шог ёгто удхатай онтохонуудые уншуулжа эхилһэмнай хэлэшэгүй ехэ туһатай, түрэлхидэйнь шагнажашье һуухада аятай зохид бэлэй!»

Аграфена Васильевнагай иигэжэ хэлэһэндэ үнэншэнгүй байхын аргагүй. Мэдээжэ багшын дүй дүршл Усть-Ордын округой олонхи һургуулинуудта үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байдаг. Үнгэрэгшэ жэлэй намар Усть-Ордын Окрооногой эдэбхи үүсхэлээр үнгэргэгдэһэн семинар дээрэ «Буряад хэлэ нютаг бүхэнэй һургуулида зааха» гэһэн асуудалаар һонирхолтой хөөрөөн болоһон байна. Эндэ буряад хэлэнэй мэдээжэ багшанар А. В. Багинова, И. М. Антропов, И. С. Алексеева, Н. Б. Ухаханов, Е. М. Убугунова гэгшэд ажал тухайгаа хөөрэжэ үгэһэн, эрхим ажалай жэшээ харуулаа бэлэй.

Багша... Эрхилжэ ябаһан мэргэжэлээ ёһотоор хүндэлхэһөө гадна, тэрэнэйнгээ үүргые зүбөөр ойлгохо хэрэгтэй бшуу. Аграфена Васильевна ямаршье ажал ударидан хээшье һаа, тэрэнээ «багша» гэһэн мэргэжэлтэйгээ холбон үнгэргэдэг юм. Жэшээлхэдэ, Байтагай совхозой отделенидэ буряад хэлэн дээрэ «Байтагай үнэн» гэжэ ханын газетэ гарадаг байна. Тэрэниие Аграфена Васильевна хүтэлбэрилнэ. Тэрэ газетээ ори гансаараа гаргадаггүй, харин һурагшадаа хабаадалсуулдаг. Һонюуша үхибүүд материал суглуулхаһаа гадна, совхозой отделенидэ дайралдажа байһан дутуу дунданууд тухай өөһэдөө найруулан зохёодог гээшэ.

Хорин табан жэл... Аяар эды сагай туршада һургажа гаргаһан үхибүүдэйнь олонхин мүнөө хаана ажалланагүйб даа. Буряад хэлэн дээрэ түрүүшын шүлэгүүдые зохёожо эхилһэн гү, али саашанхи уеынхидтөө буряад хэлэ заадаг багша болоходонь Аграфена Васильевна илангаяа баясадаг юм. Энээндэнь гайхалгүй аабза. Багшын үнэн сэхэ оролдолго, үсэд нэтэрүү ажал миинтэ хосороогүй юм. «Арадай гэгээрэлэй отличник» гэһэн тэмдэгээр шагнагдаһан, энэ хүндэтэй нэрые зүүжэ ябаха эрхэдэ хүртэһэн байна. Аграфена Васильевнада һургуулжа гараһан бидэнэртэ багшаяа амаршалан, үнэн зүрхэнһөө баясахаһаа гадна, саашаа үшөө олон хүбүүд, басагадые ажабайдалай зүб харгыда гаргажа байгаарайгты гэжэ юрөөхэ байнабди.

М. ОСОДОЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: мухаршэбэрэйхид элидхэнэ: «300 мянга—манай зорилго», «Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэрэй хүндэлэлдэ» Л. Новиковой «Зүб замаар» гэһэн корреспонденци; «Манай буряадта» гэһэн гаршаг доро элдэб һонин; А. Истоминой фотоочерк (түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

Хоёрдохи хуудаһанда: Совет засагай 50 жэлэй ойдо А. Модогоевой «Социализмын агууехэ түйлалта» гэһэн статья; (түгэсхэлынь 3-дахи нюурта); ажалые ардам ухаанай ёһоор эмхидхэхэ тухай материалнууд.

Гурбадахи хуудаһанда: Ж. Кацера (АПН-эй) гэгшын «Ой тайгадахи академи» гэһэн статья; хилын саанаһаа ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Гутайн эрьедэ» гэһэн Г. Субботиной корреспонденци; АПН-эй материал, соносхолнууд.

АЙЛ БҮХЭНДЭ—ГАЗЕТЭ

Почтальонуудай, ниитын хэблэл тараагшадай, хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэдэй конкурс

«Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдые хүн зоной дунда олоор тараахын түлөө конкурс соносхогдобо.

Энэ конкурсдо хэлхеэ холбооной болон «Союзпечатиин» бүхы хүдэлмэрилэгшэд, ниитын хэблэл тараагшад хабаадаха.

Конкурсдо хэд илаһан дээрэ тоологдохоб:

а) почтальонууд, хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө участогай мянган хүн бүхэндэ 100 хэһэгһээ үсөөн бэшэ «Правда Бурятии» газетые, 80-һаа үсөөн бэшэ «Буряад үнэниие» захил хүүлэжэ тараабал;

б) ниитын хэблэл тараагшад городуудта 220 хэһэгһээ, хүдөө нютагта 150 хэһэгһээ үсөөн бэшэ «Правда Бурятии» газетые, 100 хэһэгһээ үсөөн бэшэ «Буряад үнэниие» хүн зондо захил хүүлэбэл;

в) «Правда Бурятии», «Буряад үнэн» газетэнүүдэй захилые нёдондо жэлэйхидэ орходоо 25 процентһээ дооошо бэшээр аймаг дээрээ үлүү болгожо шадаһан районно агентствэнүүдэй начальнигууд.

Конкурсдо илагшадта иимэнүүд шагнал хараалагдана:

25—25 түхэригэй нэгэдэхи табан шан,
20—20 түхэригэй хоёрдохи арбан шан,
15—15 түхэригэй гурбадахи арбан табан шан.

Газетын хэблэл.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

ООН-ой Генеральна Ассамблейн сессидэ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 19. (ТАСС). СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко түрүүтэй Советскэ Союзай делегаци ООН-ной Генеральна Ассамблейн XXI сессидэ хабаадахын тулада тусхай самолёдоор үсэгэлдэр эндэ ерээ.

Мүн энэ самолёдоор Украинын Гадаадын хэрэгүүдэй министр Д. З. Белоколос түрүүтэй УССР-эй делегаци, Белоруссиин Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Е. Гуринович түрүүтэй БССР-эй делегаци ерэлсэһэн байна.

Нью-Йоркын аэропортдо ерэн сасуугаа Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко иигэжэ мэдүүлээ: «Арадуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсаха али бүхы һэдэлгэнүүдтэ эсэргүүсэн, эб найрамдалай түлөө, колониальна ёһо гуримуудай үлэгдэлнүүдые, расизмын түшэг хэрэмүүдые усадхахын түлөө тэмсэлдэ өөрынгөө туһа нэмэри оруулха хүсэлэнтэйгөөр СССР-эй делегаци ООН-ной Генеральна Ассамблейн XXI сессидэ ерэбэ. Эдэ һайн һайхан зорилгонуудые дүүргэхын тулада бидэнэр хадаа газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал батадхахые, арадуудай эрхэ сүлөө хангахые эрмэлзэгшэдтэй бултантайнь харилсан ажаллахаар бэлэн байнабди.

Эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдэй замда найдамтай һаад хаалта бодхожо, арадуудай сүлөө болон бүрин эрхые хамгаалжа шадахаар шиидхэбэринүүдые баталан абахыень Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациһаа арадууд хүлеэнэ. Урда тээхи сессинүүд дээрэ баталан абтаһан шиидхэбэринүүд тухай бидэнэр мартаха эрхэгүйбди. Эдэ шиидхэбэринүүдые дүүргэлгэ бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлгэдэ туһалха байна.

Эндэ ерээд байхадаа, Нью-Йорк городой хүн зондо, бүхы американ арадта һайнине хүсэхэ байнаб».

Һүүлшын бэлэдхэл хэгдэжэ дүүрэбэ

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 19. ТАСС-ай тусхай корреспондент Н. Туркатенко иигэжэ дамжуулна:

Ута удаан, халуун зун Нью-Йоркдо үнгэрбэ. Халууһаа, мүн уһанай дуталдалгаһаа ядаржа байһан угаа томо городойхид мүнөө сентябриин наран доро аятайгаар игаажа эхилээ.

Бүхы дэлхэйн зоной хүлеэжэ байһан ушар мүнөө городто болохоёо байна. Энэ хадаа Генеральна Ассамблейн XXI сессиин нээгдэхээ байһан ушар болоно бшуу. Сентябриин 20-до Москвагай сагаар 22 часта нээгдэхээ байһан Ассамблейн даб дээрэхи зүбшэхэ зүйлдэ 90 пункт ороно.

Бусад оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгые болюулха, буу зэбсэг хуряаха, ядерна зэбсэгэй таралгые зайсуулха, колони оронууд болон арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо тухай Декларациин гүйсэдхэл, замбуулинай дайдые имагтал амгалан ёһоор ашаглалга, ЮАР-рай болон Урда Родезиин расистнуудта сохилто үгэхэ гэхэ зэргын мүнөө үе сагай иимэ шухалын шухала асуудалнууд Генеральна Ассамблейн даб дээрэхи зүбшэхэ зүйлдэ социалис гүрэнүүдэй, Африка, Азиин олон оронуудай эрилтэнүүдэй ёһоор мүн лэ оруулагдаа.

Бүхы дэлхэйн арадуудта угаа шухала удха шанартай эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тулада ООН-ной Генеральна Ассамблейн XX сессиһээ хойшо үнгэрһэн саг соо ехэ оролдолго гаргагдаа. Эб найрамдал болон аюулгүй байдал хангаха, дарлагданги арадуудай эрхые хамгаалха зорилгоор социалис гүрэнүүдэй бэелүүлдэг гадаадын политика угаа ехэ эдэбхитэй, үрэ ехэтэй байгаа.

Гэбэшье оршон байдалые саашадань улам шахардуу шанга болгохын түлөө ябуулга хэдэг хүсэнүүд мүн лэ эдэбхитэй болоһон байна. США-гай правительство ООН-ной уставые сахингүйгөөр, уласхоорондын ёһо гуримые хэрэгсээнгүйгөөр уршагта муухай дайн байлдаае үргэдхэжэ вьетнам арадай дотоодын хэрэгүүдтэ улам ехээр хамааралсажал байгаа. Буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрдэг империалис гүрэнүүд буу зэбсэг хуряаха асуудалнуудые, ядерна дайнай аюул усадхаха асуудалнуудые шиидхэлгые таһалдуулхын тулада бага бэшэ оролдолго гаргаһан байна.

Үнгэрэгшэ жэлдэ «Уласхоорондын политическэ оршон байдал һайжараагүй... Вьетнамда боложо байһан оршон байдал улам шахардуу болоо... хүн түрэлтэнэй дүрбэнэй нэгэ хубн ООН-до түлөөлэгдөөгүй байһаар»—гэһэн тобшолол ООН-ной Генеральна секретарь У Тан ООН-ной ажал ябуулга тухай жэл бүхэнэйнгөө элидхэлые эндэ толилходоо хэһэн байна.

Эзэрхэг түримхэй хүсэнүүдэй замда найдамтай хаалта бодхожо, арадуудай сүлөө болон бүрин эрхые хамгаалжа шадахаар тиимэ шиидхэбэринүүдые ООН-ной Генеральна Ассамблейн XXI сесси абаха бэзэ гэжэ бүхы дэлхэйн олониитэ хүлеэнэ.

КНР-эй оборонын министерствын түлөөлэгшын буруушаалга

ПЕКИН. (ТАСС). Синьхуа агентство иигэжэ дамжуулна. Американ «Ф-105» гэжэ хоёр истребитель сентябриин 9-нэй үглөөгүүр КНР-эй агаарай хилые дабажа, Гуанси-Чжуанска автономито район дээгүүр ниидэхэдээ, тосхонуудые, полевой хүдэлмэри хэжэ байһан таряашадые буудаһан байна. Хитадай агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй самолёдууд дайсанай истребительнүүдэй нэгые гэмтээгээ.

Сэрэгэй энэ хорото аашые Хитадай оборонын министерствын түлөөлэгшэ үсэгэлдэр шоо үзэхэ зуураа, эрид шанга буруушаалга мэдүүлээ.

ТАИЛАНДДА ҮЕР БОЛОБО

ПАРИЖ. (ТАСС). Франс Пресс агентствын корреспондентын Бангкогһоо мэдээсэһэнэй ёһоор Таиландда Меконг мүрэнэй һаяхан халиха үедэ 150 мянга шахуу хүн гэр байрагүй болоо. 500 мянган акр талмай дээрэхи барайгарай ургаса хосороо.

Конгын Республикын ниислэл—Браззавильда Советскэ Союзай техническэ туһаламжатайгаар мүнөө үе сагай гостиница баригдажа байнхай. Орон доторнь аяншалһан совет космонавт Герман Титовой хүндэлэлдэ зорюулагдажа, энэ гостиница «Космонавтнуудай отель» гэжэ нэрлэгдэһэн байна. Зураг дээрэ: Совет барилгашан Григорий Кондратьевич Нечунаев—Браззавильда «Космонавтнуудай отель» барижа байһан конголес модошо дархашуулай бригадын хүтэлбэрилэгшэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ЛЕНИНЭЙ БАЙҺАН ГАЗАРААР АЯНШАЛГА

ВАРШАВА, сентябриин 19. (ТАСС). «Ленинэй байһан газараар» гэһэн хани барисаанай аяншалга Поронинодохи Владимир Ильич Ленинэй памятнигай дэргэдэ үсэгэлдэр дүүрээ. Поронинодо болоһон митингдэ аяншалгада хабаадаһан 6.000 шахуу хүн —автомобилистнууд, альпинистнууд, мотоциклистнууд, велосипедистнүүд хабаадаа. Тэдэнэр Польшын газар дээрэ В. И. Ленинэй ажаһууһан, ажаллаһан газарнуудаар ябажа ерэһэн байгаа. «Ленинэй байһан газарнуудаар» гэжэ аяншалгада ГДР, СССР болон Чехословакиһаа ерэһэн харийн туристнууд анха түрүүн хабаадалсаһан байна.

Урда Вьетнамай партизануудай амжалта

ХАНОЙ, сентябриин 19. (ТАСС). Ороной газар дээрэ Американ эзэрхэг түримхэйшүүлэй болон тэдэнэй туһалагшадай байгуулһан «стратегическэ тосхонууд» гэдэгүүдтэ Урда Вьетнамай партизанууд август һарада хэдэ хэдэн урагшатай добтолгонуудые хээ гэжэ Вьетнамай информационно агентство дамжуулна.

Ороной шухала центрнүүдые холбодог зам харилсаануудта хэдэ хэдэн урагшатай добтолгонуудые Урда Вьетнамай партизанууд нэгэн доро хээ. Жэшээлхэдэ, августын 27-до партизануудай табиһан минэ дээгүүр гараһан түмэр замай состав тэһэрһэн байна. Дананг болон Гуэ городуудай хоорондо ябадаг энэ составта сэрэгэй техникэ ашагдаһан, мүн хүнүүдшье һуужа ябаһан байгаа. Энэ тэһэрэлгын үедэ туһамаршадай сэрэгүүдэй бүхэли рото усадхагдаа.

ВЬЕТНАМАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. Виньфук провинцидахи Тиен Хуонг нютагай хүдөө ажахын кооператив эртын барайгарай намарай ургаса хуряажа байна.

ВИА—ТАСС-ай фото.

Загребай яармаг хаагдаба

БЕЛГРАД, сентябриин 19. (ТАСС). Загребай уласхоорондын яармаг арбан үдэр соо үргэлжэлөөд, үсэгэлдэр хаагдаба. Европын, Азиин, Африкын, Америкын 56 ороной 6 мянга шахуу предприяти яармагта хабаадажа, 180 мянган экспонадуудые харуулһан байна.

Хэдэн арбаад мянган хүн советскэ павильондо орожо хараа. Советскэ 355 предприяти станок бүтээлгын болон химическэ промышленностиин гаргаһан зүйлнүүдые, металлургическа томо комбинадай македые, хүнгэн болон ашаанай машинануудые, самолёдуудай македуудые, час, фотоаппарат, телевизор болон спорттоварнуудые яармаг дээрэ харуулһан байха юм. СФРЮ-гэй президент, Югославиин Коммунистнуудай союзай генеральна секретарь Иосип Броз Тито, Союзна гүйсэдхэхэ суглаанай түрүүлэгшэ Петр Стамболич яармагай нээгдэхэдэ, советскэ павильондо ороо.

СФРЮ-гэй Союзна суглаанай түрүүлэгшэ, СКЮ-гэй ЦК-гай секретарь Эдвард Кардель сентябриин 16-да Советскэ павильондо ороходоо хүндэтэ айлшадайнь дэбтэртэ иигэжэ бэшээ: «Советскэ выставкэ жэл ерэхэ тудам бүри һонирхолтой болоно, энэ хадаа үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй таһалгаряагүйгөөр ургажал байһые харуулна. Түрүү ажал ябуулгадаа совет хүнүүдэй саашанхи ехэ амжалта түйлахыень, манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбооной шэнэ үрэ дүн түйлахые хүсэнэб».

Аргентинын полициин зоргоороо аашалалга

ГАВАНА. (ТАСС). Аргентинын Коммунис партиин Мендоса городтохи организациин байшанда полици добтолго хээ. Байшан соо олдоһон номуудые, тэрэ тоодо классическа литературын зохёолнуудые, түүхын талаар зохёолнуудые, тэрэшэлэн техническэ материалнууд, портредууд болон зурагуудые полициинхид добтолго хэхэдээ, түүдэг руу хаяжа галдаа гээд Пренса Латина агентствын корреспондент Буэнос-Айресһаа дамжуулна. Полициин энэ дээрмэдэлгын аашые хүтэлбэрилһэн полковник компартиин организациин литературые болон документнүүдые галдахадаа, журналистнууд, фотокорреспондентнүүд болон телевидениин операторнуудые уриһан байха юм.

УГАА ТОМО ҺОЛИР

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). США-гай зүүн-хойто районуудай хүн зон субботодо юрэ бусын ушарые хараһан байна. Угаа ехэ һолир ниидэн гарахадаа, үдэшын огторгойн харанхые толотуулан гэрэлтүүлээд, удангүй тэһэрһэн байна. Тэрэнэй халуун тэһэрдэһэнүүд сасаржа, гал бороо шэнгеэр газар дээрэ унахадаа, Мичиган, Индиана штадуудта, Канадын Онтарио провинциин урда талын хубида бага зэргын түймэрнүүдые шатаагаа. Газар дээрэ унаһан һолирой зарим бутархайнууд хайша хайшаа 45 сантиметр болоно.

Редактор

Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный—48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический —24-74, 60-21, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-01873. Зак. № 341.